

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is.

A szerencsi Talmudtóránál megüresedett egy gemóra *tajszefesz-melamed* állás. Hosszabb gyakorlattal bíró, állásban levő kiváló tanerők küldjék be szeptember 1-ig pályázataikat, okmányokkal felszerelve. *Perlstein Henrik* Talmudtóra-elnök.

A tabi Talmudtóra pályázatot hirdet melamed-állásra, a tanév kezdetére. Pályázó *bócher miflog b'tajró v'jirasz somajim* legyen és eddigi kellő gyakorlatot igazolja. Utiköltség csak a meghívott-nak térítetik. *Grosz Dávid rabbi, Tab.*

A nyiregyházi aut. orth. izr. hitközség tulajdonát képező *rituális fürdő* 1938. év január hó 1-től kezdődőleg három évi időtartamra bérbe fog adni, amelynek árlejtésére ezennel pályázatot hirdetünk. A feltételek a hitközség irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Az árlejtés komolyságának biztosítására, az ajánlatban foglalt egy évi bérösszegnek megfelelő egynegyed évi bérleti összege készpénzben, vagy fentartás nélküli betétkönyvben az ajánlat benyújtásával egyidejűleg hitközségünk irodájában elismervény ellenében letétbe helyezendő. Ajánlatok zárt borítékban legkésőbb szeptember 30-ig bezárólag hitközségünk irodájába nyújtandók be. *Elöljáróság.*

A gyónki orth. izr. hitközség pályázatot hirdet *kantor-metszői* állásra. Olyan 35 éven aluli pályázhatnak, kik három elismert orth. rabbittól kabbolóval rendelkeznek és kellemes hangú baál-téfilok és baál-korék. Fizetés havi 80 pengő. Az utiköltséget csak a megválasztottnak térítjük meg. *Engelman Vilmos, elnök.*

FÜRDŐHELYEN teleképítkezéshez tő-késtársat keresek. Érdeklődni: *Davidovits Emil, Hajduszoboszló.*

FIATAL, szombattartó okleveles tanító, nevelői (vagy egyéb) elfoglaltságot keres. „Szerény” jelige.

JÓMEGJELENÉSŰ, iparral rendelkező, vallásos szorgalmas, ambíciós fiatal-ember (30 évesig) benősülhet. Csinos leány, ház, hozomány. Üveg-, vagy borszakma előnyben. „Zsidó város *Dunántul*” jelige.

DRŐSEKAT németül, ünnepélyes alkalma-kra (*barmiczvó, chaszene, próba és székfoglaló stb.*) 5.50 P előzetes beküldése ellenében, *psettlit külön díjazás-sal, diszkréció mellett szállít: Braun Izráel rabbi, Bp., Szövetség-utca 43.*

CSINOS orth. leány férjhezmenne, existenciával bíró jömegjelenésű fiatal-emberhez. „28-as, 5000” jelige.

Apró hirdetések

KAZINCZY-TEPLOMI I. osztályú férfi és női ülés a főünnepekre bérbe-adó. Cím a kiadóban.

RAJSHASONÓ MÁTRAFÜREDEN! Péntek déltől szerda estig, öt és fél nap, teljes penzió személyenként ima-székekkel 30 pengő. Mandl Erzsébet.

FIATAL szombattartó fűszeresegédet, azonnali belépésre keresek. Fogel Mór, Miskolc, Szt. István-utca 34.

NÉGYÉVES kislányom mellé keresek, gyakorlattal bíró, intelligens orth. leányt, ki a háztartásban is segítke-zik. Fonféder Náthán, Békéscsaba. (Bemutakozás lehet Fonfédernél Bpsten, Erzsébet-tér 5. I.)

SZOMBATTARTÓ szlovákiai fiatal rö-vidárkereskedősegédet keresek. Dá-vidovits Márton, Uzhorod.

RÓFŐS, cipő és divatrua üzletembe, ügyes, önállóan kiszolgáló kirakatren-dező segédet szeptember 1-ére felve-szek. Ajánlkozók közüljék eddigi műkö-désüket és igényüket. Sonnenschein Dávid, Salgótarján.

MEGBIZHATÓ vallásos mindenleányt vagy asszonyt keresek kis családhoz. Reiner Pál, Gesztely.

SZAKMÁJÁT jól értő, szombattartó hölgyfodrász-ő szerény fizetéssel ál-lást keres. Id. Weisz Hermann, Deme-cser.

MIKVOKEZELÉS, sámeszi-, pénzbe-szedő vagy más hasonló állást kere-sek, P 1500-at fizetnek lelépésért vagy ilyen álláshoz juttatásért. „Megbiz-bató” jeligére.

ZSIDÓ gimnáziumi tanárnál orthodox ellátást, elsőrangú nevelést, német tár-salgást kaphat 1-2 tanulófiú, vagy leány. Bpest, Teréz-körút 21. III. 1. Telefon: 128-550.

SZ'FÓRIMT, Tórákat, eladásra bizo-mányba vezek. „Rabbi” jelige.

ZSIDÓ gimnázium közelében orth. uri családnál egy diákleány, vagy fiú tel-jes ellátást kaphat. Walden, Bpest, Ne-felejt-utca 15.

JÓ házból való leányt, aki varráshoz ért, fűzőszalonba tanulóknak felveszek. Szamet Benedek, Hajdunánás.

ÜGYES, megbízható, jó családból való bócher, férfi-női divatruaüzletben tanulóknak teljes ellátással azonnalra felvétetik. Szabad idejében kisfiam-mal tanuljon. Geiger Mór, Nagyléta.

BŐRÜZLETEMBE gyakorlónak teljes ellátással azonnali belépésre keresek erőteljes, megbízható, volt bócher-t. Noé Benő, Ónod.

ORTH. leányt háztartásomba jóbizonyít-vánnyal keresek. Reiner Ignác, Máté-szalka.

SZOLNOKON Sámuel orth. kóser ven-dégelője a Fő-téren. Szolid árak. Menü-rendszer.

AZONNALRA keresek szombattartó se-gédet, ki a női-férfikonfekció szakmá-ban és kirakatrendezésben teljesen jártas. Ajánlatban kor és igény meg-jelölendő. „Nagyobb város” jelige.

ZUGLIGETBEN villamos és autóbúsz- vonal mentén, modern villában, gye-rekeknek, felnőtteknek, családnál pen-ziószerű orth. ellátás egész éven át. Templom a közelben. Ünnepekre elő-jegyzés: Schiffernél, I., Árnas-út 10. Telefon: 164-838.

HUSZÉVES jesivanövendék elmenne gyakorlónak fa-, vagy más szakmába és 1-2 fiú chümis- és gemóra tanítá-sát is elvállalná. Jelige: „Dunántuli, szorgalmas”.

VALLÁSOS családnál csekély fizetésért elvállalom chümis-rasi és gemóra ta-nítását. „Teljes ellátás” jelige.

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

MAGYAR fordításban megjelent *Kiczür Sülchon Örűch* 3 P-ért megrendelhető: Baum Tibor könyvkereskedőnél, Miskolc, Kazincy-utca.

KI VALLALNÁ EL Budapestben, szigorú vallásosan nevelt kitűnően tanuló leánykamat, aki most I. polgárba jön. Vallásos szülők, kiknek hasonló, esetleg gyengébben tanuló leányuk van, írja-nak: Rosner Mártonnak, Nagyigmánd.

ÁRVALEÁNY jó családból, 1-2 gyer-mek mellé elhelyezkedne. „Háztartás-ban is segítkezik” jeligére.

AZONNALRA felveszek komoly meg-bizható vallásos mindenest. Stadler, Sopron.

ISKOLÁS gyermekeket jutányosan el-vállal teljes ellátásra iskola közelében: Klein Dezső, Bpest, Rombach-utca 1/b. IV. emelet 5.

HASOVASZ AVÉDŐ. Hétfőn délután ellopták Bpsten, Eötvös-utca 19. sz. házban, barna kofferomat, melyben volt: talisz (rongyos bélés), 2 pár tfillin (Rási-tfillin bájisokkal, R. Tam-tfillin bájis nélkül) és fehérnemű. Becsületes megtaláló 20 P juta-lomban részesül. Friedmann Ch. J. rabbi, Bodrogkeresztur.

ISKOLÁS gyermeket teljes ellátással, olesón elfogad orth. család. Rombach-utca 3. II. 41.

FÜSZER- és csemegekereskedésben fel-vétetik segéd ki jártas esetleg kirakat-rendezésben is. Szombaton zárva. Spitz-er Ernő, Sopron.

TEXTILÜZLETEMBE szombattartó ta-noncot, továbbá kezdősegédet felve-szek. Revitz Sándor, Paks.

RÓFŐS- és divatruaüzletben, szombat-tartó kiszolgáló segédet keresek. Stein-berger Arnold, Balmazújváros.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót יצילSzerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.Szerkeszti:
Groszberg JenőBoldog, áldásos ujesztendőt!
Irta: Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. hitközség elnöke

Az 56. zsoltár e szavából: „*oiró sóchar* — ébresztem a hajnalt”, bölcsseink költé-szete a következő képet hámoztta ki: *Dó-vid Hamelech* ágya felett hárfá függött és amikor az északi szél megérintette hurjait, felhangzott az ébresztőnek dal-lama, amire a költő felriad és lelke áhi-tatában I'tenhez emelkedett, zengte a Mindenható dicsőségét és így várta be-ébrén a virradatot, „ébresztette a haj-nalt”.

A mostani, áhitatnak szentelt napok-ban, amidőn hajnali imákat végzünk, ben-nünk vibrál e mélyértelmű képnek em-léke. Könyörgünk és fohászunk a fe-kete éjszakában, „*b'zaakom b'ajd lájil*”. Érezzük, hogy éjjel van, a bajoknak, a szenvedéseknek északi szele (*mizofajn tipószach horó*) süvit végig és ez a fer-geteg megráz bennünket és szeretnők éb-reszteni a hajnalt, szebb idők hajnalát. Régente azt mondták fölényesen, hogy a középkor volt a legsötétebb, hogy az a korszak volt a legkegyetlenebb, amikor nem a tudomány uralkodott, hanem a hit; most azonban kiderül, hogy még olyan kegyetlen, embertipró és ember-pusztító korszak nem volt, mint a mosta-ni, a *hitelenségnek* korszaka, amikor az emberi életet értéktelenek tartják, külö-nösen, ha más ember életéről van szó, amikor csak az egyes ember halála tra-gédia, de százazreknek elpusztulása: a magas politika statisztikája. A mai kor történései értetik csak velünk, miért kö-vetelte a Tóra a bálványimádás kiirtását. Mert a bálványkultusz jelenti az aljas-ság felmagasztosítását. Azt dörögi oda *Hajséa* próféta (13., 2.) az ő kortársai-nak: „*Zajvché ódom, agólim jisókün* — borjuk előtt leborulnak, de embereket öl-nek”. Azt hittük, hogy ez túlzás és a mai kor megtanított bennünket arra, hogy valóban így van, mert az állatok előtt borulnak le: az állatvédelmet mindenütt hangoztatják, de az embervédelmet elha-nyagolják.

Lelkünk *aeolhár*fáján, a nyugtalansá-gok mai idejében a remény összhangja és a kétségbeesés diszharmoniaja küzd. Csüggedő lélekkel, szomjuhozó lelkiüet-tel kérdezzük: „*Sajmér má milél* — Iz-ráel öre mi lesz az éjszakából? Lelkünk hánykolódásába, kaleidoszkopszerű há-nyattatásába beleszól az Ige:

למשמך עמדו היום כי הכל עבדך
„Itéletedre állanak ma, mert mindany-nyan a te szolgálád ök.” (Thillim 119.)

Ezt mindennap kell éreznünk, de külö-nösen *Rajshasonó* sorsdöntő ünnepén („*Hájajm*” *zeh Rajshasonó*), amikor imáink, szent elmékedéseink, fohászaink, I'ten uralmáról szólnak. Ha arra gondolunk, hogy ő itéletet tart, meg kell ren-dülnünk, de fel kell emelkednünk. A *Rajshasonó* hirdeti: ha látsz zsar-nokot, aki tombol, tipor, fennhéjázással gunyolódik mindazon, ami eddig szent volt, gondold arra, hogy minden em-beri mulandó, gondold arra, hogy itéletre kerül ő is és ennek tudatában nézz fel az Örökkévaló felé és ismételd erős meg-győződéssel: „*Ach bachalókajsz ... éch hójil vsammó ch'rógá* ... — sikamlós ta-lajra helyezted őt el, megsemmisítésre dobod őt, miképpen pusztulnak, pillanat alatt megsemmisülnek”. (Thillim 73.)

A világtörténet viharait legjobban a zsidóság érzi. Ezért emlíjük *Rajshasó-nó*kor a Teremtő világuuralmát, az em-beri társadalom igazságát, az egyén megjavulását és az emberiség jövőjét. Az összeomlás fergetege legelőször Iz-ráel tépázta meg. Akik materialista szempontból nézik a dolgokat, azt mond-ják: „Ez a született kisebbség, ez a leg-gyengébb kisebbség tragédiája.” Elfelej-tik, hogy materialis alapon a zsidóság szenvedését nem lehet megmagyarázni, mert kapcsolatban van azzal a másik kérdéssel: „Hogyan képes annyi ellent-állásra a leggyengébb kisebbség?” Ezért sokkal inkább igaza van *R. Jehúdo Halé-vinek*, aki azt mondotta: Az emberiség-nek a szíve vagyunk, a szív a legérzéke-nyebb, ez érez meg minden rendellenessé-

get. Ez a szerep ne büszkeséget keltsen, hanem inkább felelősségérzetet, mert be-lénk vannak olva az erkölcsi eszmék és mi megérezzük ezeknek az eszméknek megsértését, amint a szeizmográf reagál a messze földön történő földrengésre. Igen, mi átérezzük, hogy a mai helyzet-ben igen időszerű az Ige: „Itéletedre ál-lanak ma, mert mind a Te szolgálád ök”. De érezzük az Ige folytatásának igaz-ságát is:

לולי הורחק עשועוי או אנדתי נעני

„*Ha a Te Tórad nem lett volna az én gyönyörűségem, elpusztultam volna nyo-morúságomban.*” Felelősségérzetünket, az emberiség nagy ügye iránti szerete-tünket éppen abból merítjük, hogy a mi gyönyörűségünk és életelemünk a mi szentséges Tanunk.

Felelősségérzetünket akarja ébreszteni az ünnep előtt felhangzó intés: „*At-tem niczóvim hajajm külchem* ... — itt álltok mindannyian, vezéreteik, törzsei-tek, öregeitek, Jiszroél minden fia, gyer-mekeitek, asszonyaitok, az idegen, aki kö-zöttetek van, a favágótól a vízmerítőig, hogy bevezessen az Örökkévaló szövetsé-gébe; ... és nemcsak veletek kötöm én ezt a szövetséget, hanem azzal is, aki nincs itt.” E szavakban megcsillan az egész emberi társadalom erkölcsi tartal-ma a maga összességében. Nincs itt szó külön totalitásról (*külchem*), indivi-dualizmusról (*kol is jisroél*), sem az uralkodó osztályok érdekeiről (*rosé-chem*), sem az elnyomott osztályok har-cáról (*méchajtéjv ézeché*), sem a meg-csontosodott konzervatívizmusról (*zik-néchem*), sem a fajvédelemről (*v'gérché*), hanem szó van egyszerre minderről, szó van az egyetemes emberi szolidaritásról, melynek célja: az Örökkévalóval való szövetség (*Vovrechó bivrisz*), amely a békét és az életet jelenti (*b'riszi hójszó itaj hachájim v'hasolajm*).

És hogyan tudunk eleget tenni felelős-ségérzetünknek? Erre útmutatást ad ne-

künk a midras, amikor így írja körül a fentidézett szavakat:

אמר להם משה, כאו וראו כמה נציבות הצבתי אחכם, הצבתי אחכם לקבל התורה, הצבתי אחכם על הים . . . ועתה אחם נציבים כולכם ודעו שנים המחיים, גם דורות העתידות מה „Szólott Majse Rabénü a néphez, itt álltok most, gondoljatok arra, így álltatok a Szináj-hegynél, így álltatok a Vörös tengernél és most itt álltok előttem; tudjátok meg, hogy mind a mult nemzedékek, mind a jövőndő nemzedékek szíve, szelleme és lelke is itt van veletek”.

A Szináj hegye fenyegetőleg borult le a népre a Talmud szerint és Izráel egyértelműen vállalta a Tórárt. Előképe ez

annak a történeti tanulságnak, hogy csak a szellem erejével maradunk meg, a Szináj oka a gyűlöletnek, gyűlölnék, mert nekünk jutott a kinyilatkoztatás, de a kinyilatkoztatás acélozta meg a történeti viharok közötti kitartásra a mi erőnket.

És ott álltunk a tengernél. Kétségbeesett volt a helyzet. Elöl a tenger, hátul ellenség, jobbról sivatag, balról fenevad, de akkor felhangzott a hit dala, a nép hőslékü vezetője megmutatta, hogy a tenger hullámai között is örökdió az i'teni segítség.

... És az élet minden megnyilatkozásában teljesítenünk kell kötelességeinket,

éppugy, mint a Szinájnál és a tengernél: a Teremtőhöz való hűséget vállalni és az ebből folyó kötelességet vállalni. S ha ilyen érzésekkel megyünk elébe az új évnek, mélységesen átérezzük majd a szent fohászt, amely minden nemes élet-tartalom foglalóját jelenti:

אל השליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תחך ממנו „Ne taszíts el minket magadtól és szentséged szellemét ne vond el tőlünk”. És megerősödünk abban a reményben, hogy az egyetemes megváltás és az egyéni megsegíttetés könyvébe be leszünk írva

בספר חיים טובים, בספר נאולה וישועה boldog és áldásos újesztendőre.

Jókiivánságok a beköszöntő újesztendőre

A mostani Rajshasónóval a világrementés 5698-ik évét kezdjük meg. Súlyos idők, nehéz küzdelmek jelzik az elmúlt esztendőt. *Mit rejt számunkra a jövő? Ki tudná a jövőndő fátylólat fellebbenteni?* Ilyen kérdések elhesegetésére hív fel bennünket heti szidránk intése: „A rejtettek az Örökkévalóra tartoznak, de a nyilvánvalók reánk”. Nyilvánvalók pedig a mi szent Tóránk parancsai és előírásai. Általuk a napok nyers anyagából felépíthetjük erkölcsi világunk szilárd alapjait és az élet mérgét gyógyszerre változathatjuk át. A háború réme állandóan a levegőben lóg. Az emberiség a gyilkolást eltöltő hatodik igét megcsókította, a tilto **לא** szót elhagyta s jelszava ez lett **הריצה**: „gyilkolj”. Ennek a szónak számbeli értéke az új zsinagógai év. Előttünk lebeg a négy súlyos betű, de végzetes jelentésüket megszüntethetjük, ha arra gondolunk, hogy az újesztendő betűiből az az intés szól hozzánk: „kiálts” (**חצרה**), „tisztulj” (**חרחץ**). Utóbbi szó arameus nyelven azt jelenti „bizzál”. (Béh anó *rochicz.*) Szükségünk van arra, hogy kiáltsunk a Teremtőhöz irgalomért és a szegény emberiség sorának megjavításáért. De ez a kiáltás ébresszen mint az ör (*czórach kasajmér*) szendergésünkből. Befelé kell néznünk, a lélek számadását kell állandóan megejteni, állandóan javulni, a hibákon javítani. Ilyen értelemben kell felfognunk az új év intelmét: „tisztulj”. Akiben ez a törekvés megvan, az az Örökkévalóval való szívbeli kapcsolót, lelki egybefűzöttiséget nem veszíti el, annak számára boldogító valóság, erősítő igazság az új év

buzdítása: „bizakodjál”.

A „Zsidó Ujság” sok híve felkeresett bennünket az új esztendőre vonatkozó biztató ígéretek tartalmazó *pratokkal*, amelyeknek számbeli értéke = (5)688.

Az élet igazágát, a tetteinkért való felelősséget fejezi ki a zsolotáros, amikor a Mindenhatóhoz fordul e két szóval „Te Magasságos”. (**ואתה מרום** = 698.) (*Bernát Zsigmond, Bpest.*)

Ne felejtjük el, hogy nekünk zsidóknak ebben a tekintetben elől kell járunk, hiszen mi valljuk: „Te kiválasztottál bennünket”, ami héberül (**כי בנו** = 698) az újesztendőre utal. (*Weiszfeld József, Szikszó és Weisz Sólem, Bonyhád.*)

A világszidóság kedvezőnek nem mondható helyzetben állandóan kell könyörögnünk azért: „gyorsítsd a segítséget” (**חיש ישוע** = 698) (*Horovitz Ernő, Szegi és Weisz Sólem, Bonyhád.*)

Az elmúlt esztendő legfontosabb zsidó eseménye a *Peel*-jelentés, amely Jeruzsálemet el akarja szakítani a Szentföldtől s Palesztinát 3 részre akarja osztani. Ez a terv nem fog sikerülni, mert a beköszöntő év utal erre a két szóra: „Jeruzsálem épülése” (**בנין ירושלם** = 698) (*Stern Jakab, S. A. Ujhely*) és erre a jövőndőre: „Megváltja az Ur Jákajvot” (**מרה יהיה את יעקב** = 698.) (*Bodek József, Kenderes.*)

A szentföldi orthodoxiának nagy gondját jelenti, hogy az újesztendő *smittó*-év lesz. Félni kell attól, hogy azok, akik megtartják, ki lesznek téve az éhezésnek, de ezzel kapcsolatban rá kell mutatni *Jirmijohü* (17) ama biztatására, hogy

I'tenben bizó nem aggódik az éhinség évében. (Éhinség = **בצרה** = 698) (*Löwinger Sándor, Győr.*)

Bizvást remélhetjük az újesztendővel egy „napsütéses korszak” megindulását, hiszen az új év száma két szóban írva **הרצה**, (*tajr czach*) erre utal. (*Williger Simon, Tiszabecs és Klein Emánuel, Bpest.*)

A héber szavakban megtalálni az új esztendőt, ehhez sok fejtörés kell. Erre az évre megkímélhetjük magunkat ettől a fáradságtól. *Klein Emánuel, Budapest* (ez a 3 szó héber betűkkel átírva is megadja az új év számát) egész könyvecskét ír arról, hogy mi minden áldás hozható összefüggésbe az újesztendővel. Ez az év szökőév. A szökőév lehet 383, 384, 385 napos. A beköszöntő év a leghosszabb típusához, a 385 naposhoz tartozik, tehát „hosszú életűek” leszünk az új évben, melynek áldását ezek a szavak fejezik ki, amelyeknek számértéke 698: **באורך ימים**, „hosszú életben, kellemességben, minden jóban fogunk részesülni”. Ne csüggedjünk parnoszogondok miatt, mert az újév pratját, 698-at, adják ezek a szavak: **הפרנסה במול רוחה**, „a megélhetés a bőség planétája alatt” lesz. A héber mű, mely **אב** sorrendben van összeállítva, számos gaon approbációjával van ellátva és külső alakja a bpesti Katzburg-nyomda (Kazinczy-utca 34.) művészetét dicséri, a címében is (**מלאה** = 698) az új év számára céloz és valóban „telve áldással” indul hódító útjára ... (Megrendelhető a szerzőnél, Bpest, Nagydíófa-utca 15.)

Értesítem Igen tisztelt vevőimet, hogy a vasárnapokra eső ünnep előtti napokon (Erev Jajmtajv) a kiszolgálás csak délelőtti lehetséges. Ennélfogva kérem a rendeléseket Idejekorán leadni **בוח"מ**

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz. kétszersült. és süteménygyára, Budapest, VII. Dob-utca 22. Telefon: 1-428-85

Korein Dezső: Ellenségeink nem diszttingválnak

Azok, akik az asszimilációval akarták az antiszemitizmus kártevését ellensúlyozni, rosszul számítottak, mert már láthatják, hogy még a legszélsőbb asszimiláció — a hitehagyás — is csődöt mondott. A német fajörület kultusza a renegátok harmadik generációjáig visszamenőleg állapítja meg a fél vagy negyedzsidóság „bűnös faji jellegét” és épügy kirekeszti a közösségből a hitehagyott zsidót, mint a százszázalékos kaftános és pajeszos hittestvérünket. Észbe kaptak a reform-zsidók is, akik a kalap nélküli vasárnapi templomkultusszal akarták az asszimiláció molochját kibékíteni és ma, mint azt Amerikából közlik, ünnepélyes deklarációk kapcsán jelentették ki a régi hagyományos zsidó templomrendhez való visszatérést, mert a reformkultusz teljesen csödbe jutott.

A reform-rabbik *Columbusban* nemrég megtartott ülésén az elnököl *dr. Lewy* beszédében többek között a következőket mondta: — „*Nem sikerült a reform-zsidóságnak, hogy sorsdöntően belenyuljon a zsidóság életébe. A reformgondolat túléltte magát. A mai idők parancsa: visszatérni a hagyományokhoz és az orthodox zsidósággal együtt keresni a zsidó boldogulás útját. El kell távolodni a materialista gondolatától.*”

Végül a kongresszus azt határozta, hogy a szombat védelmére mozgalmat indít és a munkásosztály körébe beviszi a vallási eszméket. Egyben közeledést keresnek az amerikai konzervatív rabbik szervezetéhez. „*Welche Wendung, durch Gottes Fügung!*”

Láthatjuk tehát, hogy az asszimiláció minden válfaja felmondta a szolgálatot. Ha gyűlöletrel van szó, *nincs disztinkció a hűséges, még külsőségeiben is szigorúan disszimiláns zsidó és a legszélsőbb asszimiláns zsidó között.* Érdekes, hogy igyekeztek hittestvéreink az asszimilációnak hozott áldozataikkal ama hamis doktrinának érvényt szerezni, hogy engedékenységgel a zsidó tradíciók sőt törvények feladásával ki fogják engesztelni a zsidógyűlölkö tábort és így elősegítik a prófétai jövőndőlés békeállapotát, amikor a farkas a báránnyal együtt fog legelni.

A Harmadik Birodalom náci-örületének kellett jönni, hogy az asszimilánsok felébredjenek és végre belássák, hogy semmi célja sem volt hitehagyásuknak, amely üres fikciónak bizonyult és helyzetükön egy cseppet sem változtatott. Nekünk, a vallásunkhoz hűségesen ragaszkodó orthodox zsidóságnak *nincsenek asszimilációs törekvéseink.* Polgári és hazafias kötelességünk tekintetében

szigorúan alkalmazkodunk *Jeremiás* intelméhez: „Mozdítsátok elő annak a városnak békéjét és boldogságát, amely benneteket befogadott.” A próféta szótában világosan meg van jelölve a vallásos zsidóság útja a diasporában. Mi vallástörvényeinknek, hagyományos szokásainak szigorú betartása mellett hűséges polgári vagyunk annak az országnak, amely bennünket egyenjogúnak tekint, de vallásilag sohasem asszimilálódunk. *Zsidó öntudatunk nem képezheti, sem társadalmi, sem politikai pozíciók cseretárgyát. Büszke dacal valljuk az „ivri onajehü”-t. Létjogosultságunk és létfenntartásunk egyedüli alapja a disztimiláció, az elkülönítés. Mi nem óhajtunk sem társadalmilag sem más módon beolvadni. Egyébként a vallásához hűséges keresztény ember, türelmes, és megbecsüli a hitéhez ragaszkodó zsidót, nem kívánja annak áttérését.*

Most már bebizonyosodott, hogy azok vannak igazolva, akik szigorúan ragaszkodtak ősi törvényeinkhez, amelyekből egy jöttányit sem voltak hajlandók feláldozni. Láthatjuk, hogy az antiszemitizmus szomorú korszaka teljesen igazolta az orthodoxiát, mert hisz az asszimilánsok semmivel sem kerültek előnyösebb helyzetbe, mint a hittörvények és ősi hagyományokhoz ragaszkodó zsidóság. Nincs disztinkció a gyűlölködő részéről. Ellenségeink kimélet és válogatás nélkül teljesen egyformán rontanak neki a vallásos zsidónak, mint a hitehagyottnak. Ennek a tragikus állapotnak következményeit kellene levonni az egész zsidóságnak árnyalati különbség nélkül a beköszöntő bűnbánó napokban.

Öszinte megbánással és benső érzéssel térjünk vissza szent vallásunk törvényeihez és szokásaihoz. Ez lenne a már évek óta lángoló zsidógyűlölet hasznos eredménye. Mert még soha oly ferde úton nem járt az emberiség, mint korunkban. Annál fontosabb, hogy mi zsidók tartunk ki szilárdan a Tórának az erkölcsi világrendet szabályozó törvényei mellett és azoktól soha el ne térjünk. *Ezen elmélkedjünk a saifor ünnepén.*

Ujabb terrorcselekmények Palesztinában

JERUZSALEM, augusztus 30. Ma újabb terrorcselekmények keltettek nagy felháborodást Palesztinában. Két zsidó mezőgazdasági munkást, akik Karkur kolónia határán földjelkre mentek ki, lelőttek. A hatóságok erélyes vizsgálatot vezettek be.

Jeruzsálem, szept. 1. Egész Palesztinában egymást érik a terrorcselekmények és az arab-zsidó háború újból teljes erővel fellángolt. Kedden három gyilkosság történt és mind a három áldozat arab. Az egyik arabot Jeruzsálemben gyilkolták meg, a másikat Karmel hegyének környékén lőtték agyon, a harmadikat pedig Nabluszban. Az utolsó harminchat órában öt arab halt meg a terrorcselekmények következtében, öt pedig súlyos sebesüléseket szenvedett. A zsidók veszteséglistája három halottat és egy sebesültet tüntet fel. Haifa utcáin kiáltvány jelent meg, amely felszólítja az arabokat, hogy kezdjenek harcot a zsidók ellen.

Ceres Könnyen emészthető

בישר

Ceres

100%-OS TISZTA NÖVÉNYZSIR

Két moralizáló példázat

Irta: Schwarcz József, nagyváradai rabbi

Az óra valóban nagy szolgálatot tesz az embereknek. Általa a munkát az összes elintéznivalókkal pontosan beosztják illetve elvégezhetik. Természetesen csak addig, míg az ember ébren van, ellenben ha lefeküdt és nincs aki felköltse, megszűnt az óra előnye. Erre feltalálták az u. n. ébresztőórát, mely előre meghatározott időben felkelti az embert. Ez a felébresztés az alvó ember természetéhez képest rövidebb-hosszabb ideig tart. Vannak, kik már az első hangokra felébrednek, viszont vannak mélyen alvók, kik bizony csak hosszú csejgés után és nehezen ébrednek.

Erre emlékeztet bennünket a következő erkölcsi megfontolás: Az Örökkévaló azért teremtette az embert, hogy Istennek tetsző cselekedetek által lelkiileg kifinomodjék. Am az ember a különböző szenvedélyek miatt megfélemedezik szent kötelességéről és a közönyösség mély álmába merül. Ezért adta a Mindenható a prófétákat, a nagy moralizálókat, az erkölcsprédikátorokat, hogy ezek az embert felkeltse letargikus álmából, munkára serkentsék, szent kötelességeire figyelmeztessék. Itt is vannak, kik már az első hívó szóra magukba szállnak és megtérnek. Am vannak sokan, mélyen alvók, a jelenkor áramlataitól elkábultak, kiket bizony csak nehezen lehet álmagságukból felrázni és szent kötelességeikre figyelmeztetni... Ezért k. hi-veim ezeken a szent napokban vessétek ezeket a szavakat szíveitekbe, ne szenderegjetelek oly mélyen. Ébredjetelek az első szóra!

Régi szokás szerint Rajshasónokor és Jajmkipürkor a templomban az imát

A közönség döntött:

BARBIEN a legtökéletesebb borotválópor
BARBIEN VEGYIPAR, Budapest, VI., Király-u. 30. Telefon: 119-564.

Eredeti angol szövet-
különlegességek **Kazár Nándor**
posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u. 14. — Szombaton zárva

Hittestvéreink!

1860 óta

Kozma-kalap
garantálja a minőséget.

Ing, nyakkendő, speciális rabbi
és bócherkalapok

KÁROLY-KÖRUT 3.

Legenda a machzor egy sorához

Ünnepi imáink egy része R. Simajn ben Jiechoktól ered. Ez a költő azonos azzal a férfiúval, akit hálás kortársai, „Rabbi Simajn Hagódaj!”-nak a nagy Rabbi Simonnak neveztek, mert Mainz városát és ezzel a XI. századbeli zsidóságot, amely később 1096-ban az első kereszties hadjárat alatt oly nagy vértanúságot szenvedett, megmentette a kiűzetéstől. Henrik német császár 1012-ben megengedte, hogy a mainzi fejedelem kiűzte a zsidókat és ezt a g'zérót hírtotta el a nagy Rabbi Simajn. Ebben az ügyben Rómában is volt a pápánál.

Római utazása adott alkalmat azután arra, hogy legendát költsenek az ő római összeköttetéseiről. Eszerint Rabbi Simajnnak öt éves kislát *Elchónon-t* ellopja a keresztény cselédje. Kolostorba vitte, a fiú azután nagy karriert futott meg, elérte a legmagasabb egyházi fokot, a katolikus egyház feje, pápa lett. De gyermekkori emlékei mindig kísérték, tudta, hogy Mainzban született és hogy atyja Rabbi Simajn kiváló tudós volt. Szeretett volna vele találkozni, de nem tudta, miképpen tehetné ezt. Egyszer azután eszébe jutott, hogy célját úgy fogja elérni, ha a mainzi uralkodót, aki akkor püspök is volt, ráveszi a zsidók kiűzetésére. A püspök természetesen kiadta a rendeletet és akkor a zsidók valóban elküldték Rabbi Simajnt a püspöknél is nagyobb urhoz, a pápához, könyörögjön értük. Amidőn a rabbi megjelent a pápa előtt, utóbbi magánkihallgatáson fogadta és amikor élénk szavakkal zokogás kíséretében leírta a zsidók szomorú sorsát, a pápa nem tudott uralkodni magán, felfedte kiletét, majd a továbbiak folyamán készen nyilatkozott arra, hogy otthagyja díszes állását és apjával együtt elmenekül, hogy mint zsidó élhessen. Ugy is történt. Elchónon, miután a mainzi püspöknél kijárta a g'zéró visszavonását, eltűnt Rómából és tovább élt titokban, mint zsidó.

A legenda egyébiránt erre az Elchónon-ra célzást vél találni abban, hogy Rabbi Simajn a *Rajshasónó* második napjára szerzett *Melech ómajn* kezdetű első imaköltményben, amely az akroszticonját viseli

שומרי מצות עדין ועובדיך בטלם...
előfordul ez a sor is: „*El chónon nach-lószaj*”. A legenda szerint a pápa a Mes-ter emlékezetébe idézte, hogy mielőtt el-tűnt hazulról ezt a költeményt költötte, melynek első két szava (El chónon = *El-chónon*) óréa célzott...

A legendának annyiban van történelmi alapja, hogy a XII. századbeli Anakletus pápáról bebizonyítható, hogy zsidó családból származik.

Alexander Vilmos Jeruzsálem: Vallásos szentföldi testvéreinkért

A „R. Méir Baal Hanész” perselyek védelmében és a „Magyar Házak”-ról

A régi palesztinai segélyző intézmények közül, melyeknek hivatása a régi jisüv támogatása, egyedül a R. Méir Baal Hanész állandó gyűjtőpersely akció az, amely zavartalanul működik. Most is ott van minden zsidó házból az „Erec Jiszroél persely”, amely elnevezés alatt a vallásos zsidó háziasszony csakis a R. Méir Baal Hanész perselyt érti, amely egy zsidó házból sem hiányzik és jóformán a lakás berendezéséhez tartozik. Nem messze a mezüv-től, amely a zsidó ház bejáratát ékesíti, ott díszelg a falon az Erec Jiszroél-persely. Ennek bevételére képezi a magyar kóél jövedelmét. Sajnos, igaz ugyan, hogy az utóbbi években a perselybevételek jelentékenyen csökkentek. De ez elsősorban a változott politikai viszonyoknak és az egész világon uralkodó rossz gazdasági helyzetnek tulajdonítandó és nem utolsó sorban a megszaporodott, cifránál-cifrább, más, hangzatos nevű palesztinai gyűjtőperselyeknek.

Hogy milyen célt szolgálnak a R. Méir Baal Hanész-pénzek, az eléggé ismeretes. Sok száz talmidchóchom és kisebb zsidó exisztencia ezekből egészíti ki szűkös parnószóját. A magyar kóél, amely a pénzeket kezeli, segélyt nyújt betegeknek is, főntart Talmud-Tórát és jesivákat.

Itt át kell térnem egy oly intézményre, amelyet a *Kóél-Somré-Hachomoth* tart fenn, de sajnos alig fejlődik. Pedig most megfigyelhetik, mily fontos tényezője ez a palesztinai jisüvnek. Érttem ez-alatt a „Magyar Házakat”, amely kb. 350 lakást foglal magában és ezeket minden kategóriába tartozó többé-kevésbé szegény, ingyen lakja. Aki Palesztinában járt és a helyzetet tanulmányozta, tudhatja, hogy a palesztinai szegények és a zsidó középosztály legnagyobb problémája a lakáskérdés. Helyesebben a

lakbérkérdés. A lakbér nincs arányban a kereseti lehetőséggel. Más országokban a keresetnek 20—25%-át teszi ki a lakbér. Palesztinában, főképen a szegényosztály lakbéré a kereset 40%-a. Egy egyszobás lakás bére évi 24—30 font. A jeruzsálemi háztulajdonosok óvatosságból a félévi bért előre kéri. A legszerényebb bolt vagy műhely havi bére 3—4 font. Ennek a megszerzése a legnagyobb nehézségekbe ütközik. Alkalmam volt ez évben a tavaszi költözöködségi időnyt megfigyelni. A „Gemilasz-Chaszódim” kamatnélküli jótékonyági bankokban segédkeztem, hogy egyik-másik kölcsönkérőt prótezsálhassak. Ezen hasznos intézmények ajtóit előtt valóság-gal „sorba álltak” kölcsönért. Nyolc nap peszach előtt, a máskor teljesítőképességű „kasszák” beszüntették tevékenységüket — pénzhány miatt. Elképzelhető tehát, milyen szerencsét jelent egy kis-kereskedőnek vagy iparosnak ha ingyen-lakás birtokosának tudja magát és nincs házbérgondja.

Elődeink *chüez-lobrezben* azt előre látták és a szentföldi lakásépítés a Magyarországból kivándorolt jámborok részére nagy feladatukat képezte. R. Avrohom Frankl z. c. l. még 1906-ban egyetlen hivatott életre *Slajm hoir* néven, erre a nemes célra. Egyébként Magyarországból indult ki a lakásépítés sokkal előbb is és felépült Jeruzsálemben a „Magyar Házak” név alatt ismert városnegyed. Tágas szobák, nagy udva-

**MEINL
KÁVÉ**

A budapesti orthodox rabbiság
felügyelete alatt készül

100%₀-ig tiszta kókuszdióból

Sütemények, torták, halfélék, barcheszek
pompás ízét, jól sikerült elkészítését
biztosítja

Gyártja: Albusgyár **SCHUTZER JAKAB ÉS FIA** Budapest.

rok, egészséges jó levegő az ismertető jelei ezen városnegyednek. A háború utáni idők óta ez a hasznos, valóságos áldásthözö tevékenység, az ingyenes lakások építése, teljesen érthetetlenül, szinte jóformán szünetel. Egyes jelentéktelen, egyszobás „özvegyasszonylakásoktól” eltekintve, amelyek a Kóél vezetője R. Zánvel Spitzer leleményességét dícsérik, alig volt építkezés.

Következnek a szent napok. Magyarország szellemi vezetői, főrabbijai, rabbijai bizonyára fel fogják használni az alkalmat és a templomokban a szent ünnepek alatt tartandó beszédükben, hittestvéreinket buzdítani fogják a régi intézmények támogatására: mind a R. Méir Baal Hanész, mind a „*Bóte cheszed*”-akciók folytatására. Csak úgy épülhet fel Erec Jiszroél, ha vallásos lakosságának életképességéről az otthoni hittestvérek is gondoskodnak. A Kóél érdemes vezetői és irányítói *chüez-lobrezben* a rabbikkal karöltve, bizonyára hatványozottan fogják gondját viselni a szentföldi vallásos elemek támogatásának. Itteni hitsorsaink ujví jökvánásait tolmácsolva, megemlítem még, hogy a „Magyar Házak” héber elnevezése „*חתי הוננארי א*” az ujesztendő évszámának gimatrióját (698) adja.

A budapesti Orth. Zsidó Népszal (Wesselényi-utca 13., postacsekk kontó 16.137.) naponta 300 szegényt lát el meleg étellel. Az ünnepekkel járó óriási kiadások folytán az egyesület felkéri a nemesszívű hittestvéreket, hogy humanus tevékenységét adományokkal támogassák. Az egyesület szegényeinek nagyrészt özvegyek, árvák és a kedvezőtlen viszonyok folytán tönkrement emberek alkotják. A szegények hála-imája búsán visszafizeti az értük hozott áldozatot.

Az Orczy-templom idejéből...

Irja: Löffler Henrik, a bpesti orth. hitk. főtitkára

IX.

Reb Koppel Reich jesivanövendékeinek létszáma állandóan 60–80 körül mozgott, minél fogva ezeket neveit valóságára és zsidó tudományára.

Mielőtt Pestre jött, már rég megelőzte őt jó hírneve, mint jesivafenntartó és irányító. De ismerték más oldaláról is. Veszületett szónoki képességénél fogva, az akkori elismert darsonok sorában az elsők között emlegették. És joggal. Alaposan ismerte a régi világhírű magid-ok műveit és magyarázatait. Saját bibliai magyarázatainak a fejtegetésénél a régiek útjain haladt, ezen magyarázatait, a logikai törvények szigorú szemmel tartása mellett, mesteri módon konstruálta és igyekezett azokat mindig a helyzethez és az adott viszonyokhoz mérten alkalmazni. És mindenkori sikerült is neki a helyes szót a megfelelő helyen kifejezésre juttatni. Bámulatoss emlékezőtehetségével, könyv nélkül hibátlanul idézte a Tnach bármelyik szövegét és ami egy magidnál a főkellék: a midras-irodalom labirintusában teljesen otthonos volt. Pesti jóbarátai, akik személyiségét és nagyvonalu tehetségét közelebbről ismerték, hasznos szolgálatot tettek hitközségünknek,

amidőn őt mint a legalkalmasabb férfit a főrabbitsztszagra ajánlották. Ez az ajánlás volt 1889-ben az első komoly lépés, mely akkor a 3 év óta vajdó főrabbi kérdést a megvalósulás felé vitte. Aki az akkori fővárosi orthodox zsidóság igényeit ismerte, megfogja érteni, hogy nehéz helyzete volt a hitközségi vezetőségnek, erre a felelősségteljes tisztszagra a megfelelő férfit kiszemelni és a kérdést kiegészítésre eldönteni. Hogy a tagok minden rétegét ki-elégítse, szabad választás útján oldotta meg a rabbi kérdést. Két jelöltet állított fel: R. Koppel Reicht és a nemkevesbé kiváló, nagytehetségű, híres R. Majse Katz nyitrai főrabbit. A többség a választás alkalmával R. Koppel Reich mellett döntött. A pesti orthodoxia ezuttal is dokumentálta hagyományos békeszeretét, mert mi helyt a választás lezajlott, minden egyes tag megnyugvással vette tudomásul a döntést és örült, hogy végre a hitközség élére oly lelki vezér került, aki képes lesz nekik azt a szellemi táplálékot nyújtani, amelyet R. Chájim Szajfér elhunytá óta nélkülöztek.

A megdicsőült 1890-ben Elül havában foglalta el a pesti rabbiszéket. Har-

minckilenc éves budapesti működése mutatja, hogy alkalmasabb embert erre a fontos pozícióra nem választhattak volna és a hozzá fűzött reményeket száz százalékban beváltotta. Drósi, alkalmi beszédei, retorikai remekművek voltak. Ugy választékos nyelvezet tekintetében, mint tartalmilag.

Az Orczy-templom, mindegyik drósója alkalmával zsufoltig megtelt hívekkel, akik visszafójtott lélekzettel lesték minden szavát. A város legtávolabb részéről özönlöttek a templomba és Budapest orthodox zsidósága örömmel látta, hogy az Orczy templom visszanyerte régi képét. Gyakran eljöttek olyanok is, akikről feltehető volt, hogy nemcsak az épületes hitbeli fejtegetések vonzották őket a templomba, hanem a gyönyörködés a híres szónok előadási művészetében.

Derekesan megállta a helyét, akár mint nagy tudású, mélygondolkodású gaon és baal hajróó, akár mint népszerű darson, mint nevelő, aki az ifjú generáció vallásos nevelése érdekében maradandót alkotott és a magyarországi orthodoxiának úgy befelé, mint kifelé méltó papi reprezentánsa volt.

A hitközségi vezetőség körében még jóval a kilencvenes évek előtt felmerült a terv, hogy polgári iskolánkat a speciális fővárosi viszonyokra való tekintettel egy Talmudtóra-tanfolyammal kell kiegészíteni, hogy a növendékek a középiskolából kikerülve, megfelelő képzést nyerjenek a jesivára. Ennek a tervnek meleg pártfogói voltak: R. Majse Freudiger és R. Avrohom Frankl és mi helyt R. Koppel Reich elfoglalta a pesti főrabbitsztszágát, őt is megnyerték ennek a tervnek a kivételéhez. R. Koppel Reich minden erejét ennek a szent ügynek a szolgálatába állította és első fontos ténykedése volt, hogy a limúd hatajráj érdekében a polgári iskolával kapcsolatos „Torasz Emesz” talmudtóratanfolyamot több drósóban lángoló szavakkal lelkesedéssel propagálta. A tanfolyam megnyílt, hatóságilag elismerték és örömet talált benne, hogy a hitközséget ehhez az életbevágó szép intézményhez hozzásegíthette. Számtalan pesti származású ben tajro a „Torasz Emesz”-ben nyerte alapos felkészültségét a jesivára. Az intézmény fellendítése körül óbudai Freudiger Lipót szerzett nagy érdemeket, az alapítás első éveiben sokat fáradozott, hogy az intézményt biztos alapokra fektessék. A „Torasz Emesz” évtizedes fennállása óta már ezrekre megy azok száma, akik itt nyertek kiképzést a jesivára és még sok-sok vallásos szülő hálával fog gondolni azokra a fenkölt gondolkodású férfiakra, akik a budapesti orthodoxiában ezt a párját ritkító intézményt életre hívták. (Folytatom.)

A Knészijó G'dajló záróülése

(A „Zsidó Ujság” kiküldött tudósítójától.) Augusztus 24-én kedden este 9 órára volt a záróülés hirdelve, de már jóval előbb zsúfolásig megtelt a hatalmas terem, a vezetőség és a Marienbadban időző rabbik teljes számban megjelentek.

Lewin Áron rzeszowi főrabbi, volt az első szónoka a záróülésnek, ő nyitotta meg 8 nappal előbb a kongresszust.

— Felejtethetlenné maradtak ezek a napok — mondotta — amelyeket a Tóra elismert nagyjai körében töltöttünk. Ezen magasztos hangulatot és mély benyomásokat mindenki hazaviszi magával és ez erőt fog adni a további küzdelemre, a Tóra kompetenciájának minél szélesebb rétegben való elismertetéséért.

Általános érdeklődés kísérte végig Kahánemann ponyevesi főrabbi szónoklatát. Bűnbánatra hívta fel a zsidóságot mert mikor annyi nehéz problémája van mint most, akkor nem elég ha az egyes bajokat gyógyítjuk, hanem az egész szervezetet megerősítő gyógyulási folyamatot kell megindítani.

— Egy házbán tíz ütött ki — mondotta. A lángok minden oldalról nyaldosták az épületet. Az egyik szobában aludt valaki és bementek barátai, őt megmenteni. Ki akarták vinni ágyától az ajtón, de nem férték rajta ki. Próbálták kitenni az ablakon, de az ágy szélesebb volt. Erre csákányokat ragadtak, hogy az ajtót kiszélesítsék és az alvó embert kivihessék. Egy értelmes ember rájuk förmedt: Ti balgák, keltsétek fel az alvót és akkor majd ő maga kimegy.

— Keltsük fel tehát az alvó zsidóságot, hogy térjen vissza a Tórához és ezáltal olyan erőhöz jut, hogy önmaga tudja majd megoldani a legnagyobb problémáit is...

Amidőn ezután a geri Rebbe emelkedett fel helyéről, hogy pár búcsúszót mondjon, hirtelen felborult az eddigi példás rend és fegyverek: egymásnak hátán tolakodott mindenki előre, hogy a nagy cadikot hallja. „Am Hasém chizkú v'niszchazko — I'ten népe erősödjete és erősödjünk meg” búzdította a hithű zsidóságot. Ha egymást erősítjük, akkor a zsidóság összessége is erős lesz...

Hirschhorn jaworznoi főrabbi beszélt ezután.

— Sokféle probléma foglalkoztatta, úgy mond, a Knészijó G'dajló, csak ifjúsági kérdés nem volt napirenden. Ezt a kijelentést, mint ifjúsági vezető, nem szemrehányásként teszi, hanem ellenkezőleg, ezt ő elismerésnek tartja, mert éppen ez mutatja az orth. világszervezet

erősségét és életképességét. Nálunk nincsenek külön ifjúsági problémák, mert az orth. ifjúság nem akar külön utakon járni. Nálunk nincsenek külön ifjúsági kérdések, mert ami az ifjúságnak fáj, az épp úgy sahog az idősebbeknek is és ami az öregeknek probléma, az foglalkoztatja ifjúságunkat is. Nálunk nincsenek, sem ifjúsági, sem időskori problémák, mert nálunk egyetemes orth. zsidó problémák vannak. Nálunk van Tóra tanulási probléma, nálunk van Erecz Jiszról-probléma, nekünk vannak vallásossági problémáink, de mindezt „binorénu úvikenénu”, az ifjúság az idősebb generációval karöltve teljes egyetértésben kívánja megoldani.

Reb Icse Mayer Lewin a köv. szónok. Vajjon még nem érkezett-e el az idő — ugymond — hogy minden I'tenfélő zsidó, velünk összefogjon, a vallástalanság ellen? Vajjon nem félnek-e a felelősségtől, hogy nem jönnek segítségre lezrasz Hasém bagibajrim, a tóráért folyó küzdelemünkben?!

Ünnepélyes és lélekemelő jelenet volt, mikor a következő szónok R. Menachem Zemba varsói ros-bézdin, beszéde folyamán felszólította a Knészijót, hogy tegyen hitvallást az Egyetlen mellett.

Az egész terem közönsége felállt és kórusban kiabálta: Hasém hű Hoelajkim! (Az Örökkévaló az I'ten.)

— „Nisszó l'vovénu el kapójim — emeljük a szívünket a kezünkbe” folytatta a ros bézdin. Azok a jószándékok és nemes gondolatok — ugymond — amelyek szívünket ma betöltik, váljanak valóságos tényekké és legyenek munkánk által befejezve.

Schachnowitz, az „Israelit” szerkesztője mondott ezután szellemes beszédet a vallásos írók és ujságírók nevében. Ha a pódiumon ül Izrael nagyjai és a vezetőség a világszervezet törzsénél a fej, akkor a vallásos ujságírók a száj, mert rajtuk keresztül jutnak nyilvánosságra a gondolatok, a határozatok és az események. „Megnyugtatom a vezetőséget, mondja, hogy mielőtt tollunkat tintába mártjuk, jól meggondoljuk mit írunk és nem adjuk tollunkat bérbe idegen ideáloknak.” Midőn az egész Knészijónak kszivo vachaszimo tajvót kíván, ujságíró kollégáinak még külön kszivo tajvót, azaz „jó írásokat” kíván...

Dr. Isaac Breuer a töle megszokott elokvenciával beszélt és kiemelte, hogy az orth. világszervezet sokféle felfogású és külső megjelenésben is teljesen eltérő egyént egyesít. Éppen ez a különféleség és tarkaság ad bizonyos érdekes és értékes színt ezen közületnek. A 12 szent

törzs fejei is mennyire különböztek egymástól. „Is k'virchószaj bérach ajszom”, mindegyik a saját egyénisége szerint kapta meg az atyai áldást.

R. Chájim Lau pietrekowi főrabbi emelkedett szólásra. Az egész Knészijó lefolyása — mondotta — olyan volt mint a zsidóság egy nagy imádsága. Elhangzottak panaszaink, vágyaink, kívánságaink és dicsőítettük a Mindenható. Mindennap a Smajne eszré végén kérjük a Mindenható, hogy legyen béke. Most, mielőtt a Knészijót, ezen nagy imádságunkat befejeznénk, kell, hogy mi is békéért imádkozzunk. Elsősorban azonban saját kebelünkben, saját hittestvéreink között legyen béke. Még mindig vannak egyesek, akik a vallásosságot monopolizálni akarják. És éppen I'tenre, kinek béke is a neve, hivatkoznak akkor mikor, machlojót csinálnak. „Kósó — nehezemre esik” oláj — a Reám való hivatkozástok”, „pridaszchem — amidőn ellentéteket szittok magatok között, mondja a Mindenható — fejtegeti szellemesen a volt eperjesi főrabbi.

Meghatottan állt a szónoki emelvény elé Rosenheim Jakab az orth. világszövetség elnöke: Ribajnaj sel Ajlom! Világ Ura! „Oszinú máh, szovórész olénu, asz é attó máh seolechó laaszajsz”, megtettünk mindent ami erőnkben telik, hogy betöltsük azt a hivatást, amit ránk szabtal, őh teljesítsd Te is, ami Reád tartozik, halmozz el bennünket áldással... Midőn befejezésül a szidrában előforduló imát idézte: „Haskifo mim-ajn kods'cho min hasomajim, úvóréch esz ameho... — óh, tekints le szent hajlékodból az égből és áldd meg népedet”, hangja zokogásba fult és az egész gyülekezet hosszantartó óvációban részesítette. Végül az elnök lezárta a Knészijót azon reményének kifejezésével, hogy „L'sónó haboó bijrusolajim!” Az egész hatalmas terem visszahangzott, amikor az egybegyűlteket viszonzották ezen kívánságot.

Az ifjúság máris lelkes éneklés közepette a hora-táncba fogott, melyhez, néhány perc mulva az idősebbek is, majd később a vezetőség és a jelenlevő főrabbi valamint rebek is csatlakoztak. Hajnali 2 órakor már a szó teljes értelmében lehetett mondani, hogy „táncol a kongresszus”. Az egész nagy gyülekezet — fiatal, öreg egyaránt — szinte fáradhatatlan volt az éneklésben és táncban és mindig újra rázendítenek a melodiára, hogy „V'jéoszú chülom agido echosz” — vajha az egész emberiség egy az Egy-í'tent szolgáló szövetségéggé tömörülne.

Herzfeld Hermann

Naevságes Asszonyom!

Mielőtt őszi bevásárlásait eszközölné okvetlen számoljon azzal a körülménnyel, hogy legjobban és legolcsóbban nálunk vásárolhat. Raktáron tartunk minden igénynek meg-

felelő ruha-, kosztüm- és kabát-szöveteket; a legújabb párizsi divatú selymeket. Bársonyok, mattlaszék és egyéb bélés és mosóárúk igen nagy választékban kaphatók.

SPITZ HERMAN Budapest, VII. Erzsébet körút 34. Saját ház Szombat és ünnepnap zárva

Institut Tachkemoni

Gründlicher Unterricht in allen hebräischen Disciplinen, in Verbindung mit Profanunterricht bis zur Reifeprüfung. Sonderlehrgänge in Sprachen und Handelsfächern. Sprechstunden: Grosz, Budapest, VI., Laudon-u. 3. von 12-1 u. 6-8.

PARÓKA

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER

BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Glosszák amarienbadi világkongresszushoz

A szochacsovi Rebbe a megnyitás előtt a körülötte állókat emlékezteti arra a megható jelenetre, amikor az első Knésziójn nagy kérsre a „Choféc Chájim” megjelent a pódiumon s halotti csöndben köszöntötte a jelenvöltoakat:

— Nem érdemlem meg — úgymond — ezt a megtiszteltetést. Talán áldást akarok egy kajhéntől? Talán öreg embertől? Nem tagadhatom meg, hogy öreg és kajhén vagyok. Itt összejött a Kelet és Nyugat zsidósága. A gemóre azt mondja, hogy ahol a Tóratudás három nemzedéken megmaradt, ott a Tóra keresi az ő székhelyét. Dehát akkor már nem volna szabad a zsidóságban Tóranélküliségnek lenni, hisz a 3 nemzedék megvolt a mi ősapáink, Avrohom, Jiczchok és Jáakajv személyében? A felelet csak az lehet: „a Tóra keresi a székhelyét”, kopog az ajtókon és nem engedik be, hiába hivalkozik, hogy nemzedékeken át ott lakozott. Mit tehet tehát a vándor-Tóra? Máshol keres nyughelyet. Valamikor a Tóra Nyugateurópában kopogott: „Gyermekem engedjete be, én itt laktam, Rasi és Tajszefesz idejében”. De azt a feleletet kapta, hogy most az emancipáció, a modern iskola, a világi műveltség, a könnyű elhelyezkedés járja és nem nyert beboosztatást. Ezért Lengyelországba és Litvániába vándorolt. Most ismét útrakelt. Nyugat zsidósága, fogadjátok őt be s ragaszkodjatok hozzá — fejezte be nagy ováció közben a gaon.

Rosenheim Aguda-elnököt a kiváló német szónokot, zsidó diplomatát és lamdont a lengyel chósziók „Németország rebbejének” hívják. Nem is csoda: a Nyugat ortodoxiája oly szeretettel

csüng rajta, mint a chószió-hívő az ő rebbején. Ő maga, frankfurti származása dacára, a keleti zsidóság mentalitása felé hajlik és — mint köztudomású — amikor Frankfurtnak rabbira volt szüksége, kiadta a jelszót, hogy ne doktort válasszanak. Meg is választották Horovic Jenő hunfalvi főrabbit, a megdicsőült hunfalvi caddik nagytudású unokáját, aki lakásán szombaton most is streimlit visel és szintén ott volt a kongresszuson.

A konferencia érdekes alakja az amerikai Rabbi Silver (Cincinnati). Litván dialektussal, igen temperamentusan beszél, a kongresszust, mint afféle szentüst mindíg úgy szólítja: „Hejche Kenezije”. (Magas Gyülekezet). A jesiváról szól, elmondotta, hogy céltudatos propagandával sokat lehet ezen a téren tenni. Ő például egy lelkes felhívással több ezer dollárt gyűjtött össze. Erre egy litván jesivavezető, aki épen a nagy nyomort ecsetelte, amely a növekedési között uralkodik, hozzáfordul, s kérte a segítségét. Azt felelte: „Az én nevem ugyan Silver (ezüst), de a Mindenhatóról van csak mondván: „enyém az ezüst, és enyém az arany”. Egyébként készséggel megígérte támogatását ...

Fentemlített litván jesivavezetőnek az ülés befejezése után emlékeztetébe idéztük a megdicsőült R. Méir Schapira lublini gaonnak a II. Knésziój G'dajlón elmondott párbeszédét, amelyet egy amerikai zsidóval folytatott, amikor Amerikában gyűjtött a nagy lublini jesiva javára.

— Rebbe, mondta a zsidó, szeretném,

ha a Mester túlvilági üdvösségéből részt kapnék.

— Tegye lehetővé — válaszolta a lublini — a jesiva létesítését, akkor még nagyobb része lesz ...

Mint az előbbi kettőnek, úgy a mostani, III. Knésziój G'dajlónak elnöke a 80 éves Zirelsohn kisenevi főrabbi, Kiváló tudós, nagy szónok, halachikus munkák szerzője. El lehet róla mondani: „Nézd a munkájához értő férfait, királyok előtt is megáll”. Éveken keresztül a román szenátusban küzdött a zsidóság jogaiért. Egyik beszéde oly igaz volt, hogy nem engedték kinyomtatni a hivatalos parlamenti naplóba, amiért le is köszönt. Mindenki azt kívánja az agg tudósnak, hogy a IV. Knésziój is ő elnököljön ...

Az ünnepélyes megnyitón jelen volt a mint furdövendég Marienbadban tartózkodott nyirbatori főrabbi is, az Aguda-eszme elvi ellenfele. A kongresszus egy magyar tagja azt mondja neki tréfásan: — Rebbe, csatlakozzék hozzánk, különben lefényképezzük ebben a környezetben s szétküldjük a fényképeket a százsz bizottság tagjainak.

A főrabbi mosolyogva mondja:

— Ez a társaság nagyon megfelel nekem. Tudja mindenki, hogy ugy van, mint Bész Samaj és Bész Hílél esetében... Az én híveim azonban tudják, hogy ők képviselik a — Bész Hílél nézetét, már pedig a din eszerint van ...

Könnyeket csalt ki a hallgatóságból az a megilletődöttség, amellyel Ungár nyittrai főrabbi beszélt a zsidó családi tisztaság vallástörvényeinek döntő fontosságáról és a közösség felelősségéről. — Kalmanovitz tiktini rabbi azt bizonyította, hogy ha az államok súlyt helyeznek arra, hogy a destrakció ne terjedjen, akkor meg kell adniok a zsidó polgároknak a szombat megtartásának lehetőségét, mert — úgymond — „Chilul Sabesz iz a revoluczie geg'n Melech Malche Hamlochim”, a szombat megszegése lázadás — a Királyok Királya ellen. Tanítani kell állandóan a vallástörvényre a közönséget, mert sokszor úgy lehet alkalmazni a Tóra szavát: „V'nischlach l'chol adasz b'ne jisroel — megboosztatik Izrael egész gyülekezetének”, „ki l'chol hoom bisgógó — mert az egész nép tudatlanságban volt”.

A Palesztina-vitán voltak a leghevesebb összecsapások. Az egyik vitatkozó idézi a sadagorai Rebbe nevében azt a midrast, amely a prófétai ígére vonatkozik: „Vatajmer Cijajn azovani Hasém ... — Cion szölvött: elhagyott engem az Ur... Ime kezeimre véstelek, a te falaid szemem előtt vannak; sietnek majd gyer-

A karcuság titka

EHRENTÁLNÉ (Geczovits Renée)

fűzőszalon, Dohány-u. 39.

Telefon: 140-264.

mekeid ... mindannyian eljönnek ... a te romjaid és sivatagjaid szűkek lesznek a lakók befogadására”. Jesájónak eme szavait a „Jalkéit Símajni” úgy magyarázza: Jerusolajim, a régi város panaszokodik, mert látja a gölész városainak virulását és az ő felépítése késik, de megvigasztalja a Mindenhatót, hogy „meny-asszony (zsidóság) nélkül nincs menyegző” (felépítés). A másik vitatkozó a szochacsovi Rebbe nevében idézi a következőt: „A gemóre előírása szerint (Keszübesz 53) nem szabad az örökségből kitagadni a rossz fiút, mert ennek is lehetnek jó gyermekei. Az öröklék való dolgokban nem szabad a jelen pillanatnyi helyzete szerint itélni. A Mindenható titkaiba betekinteni akarni meddő dolog. Mi csak egyet követeljünk: „Erevez Jiszroelben a Tóra törvénye legyen a törvény”.

A vallásos élet egyik legfontosabb propagáló eszközének hirdette a zsidó sajtót a sunderlandi Rabinowitz főrabbi. Nagy figyelemmel hallgatták és minden megállapítására helyeseltek. Egyáltalában meg kell állapítani, hogy a keleti valamint a nyugati orthodox zsidóság a zsidó sajtó fontosságát felismeri és áldozatok hozására is kész. Amikor ezt megállapítottuk magunkban, tudtuk csak megérteni, mit jelent az, hogy Magyarország Kelet és Nyugat között van s hogy miért nincsenek áthatva nálunk a törvényhű sajtó nagy értékéről a vallásosság szolgálatában ...

Észrevétlenül sikerült bejutnunk a Gerer Rebbe privát lakosztályába, Sabosz dél előtt. El volt merülve a szídrába való magyarzatok tanulmányozásába. Amikor felpilantott, odaléptünk hozzá „gut sabesz” üdvözléssel, kezét nyújt, de nem enged kezét csókolni. Bemutatkoztunk. A hazai ortodoxiát — úgymond — nagyrabeszüli, tudja, hogy a magyar ortodoxia a „Tremungs-orthodoxie” őshazája. Kérdésünkre, hogy mit üzen a hazai zsidóságnak az új esztendőre, azt feleli: „Alle Jüdn solln gebenscht wern”. Kezet fog, gut Schabesz és — vége az audienciának ...

A Rebbe ugyanis híres az ő hallgatóságáról és kevésbeszédűségéről. A változás a legteljesebb mértékben igazolja ezt. Épen ezért nagy áhitattal hallgatják, ha megszólal, hisz tudják, hogy „keveset beszél, de sokat mond” ...

GROSZBERG JENŐ.

A zsidó katonák ünnepi szolgálatmentessége és a nagygyakorlatok

Az Orthodox Központi Iroda következőket közli lapunkkal:

A „Zsidó Ujság” mult heti száma ismertette a zsidó katonák ezévi ünnepi szolgálatmentességére vonatkozó tudnivalókat. Szükségesnek tartjuk ismételtelen kiemelni, miszerint az 1933. évi 1644. eln. sz. rendelet, amelyet annak idején e tárgyban — továbbá a rituális étkezés tárgyában — kieszközöltünk: bevezető részében azt a megszorítást tartalmazta, hogy mindezeket a kedvezményeket a miniszterium csak anynyiban rendeli el, amennyiben azt a szolgálat érdekei és egyéb körülmények nem gátolják. Már a rendelet kiadása idején kértük ennek a megszorításnak mellőzését, azonban azt a felvilágosítást nyertük, hogy ez lehetetlen, mert általános szabály szerint minden ilyen katonai rendelkezésbe feltétlenül fel kell venni ezt a kikötést, hiszen a szolgálati érdek rovására nyilvánvalóan semmiféle kedvezmény nem adható. Természetesen annak megállapítása, vajjon szolgálati érdekek veszélyeztetve vannak-e, vagy sem, mindenütt a helyi parancsnokság elbírálása alá esik és etekintetben a miniszterium ezzel ellentétes utasítást nem is adhat. Az egész országban a legnagyobb megértéssel hajtották végre ezt a rendeletet és csak egyes elszórt esetekben érkezett panasz zsidó vallású katonák ünnepi szolgálatbaállítására miatt. A honvédelmi miniszterium, kérésünkre, ilyen esetekben kivételesen interveniált, azonban mindig kiemelték, hogy teljes lehetetlenség ilyen kivételes esetek elkerülése ott, ahol a szolgálat a zsidó katonák nélkül nem biztosítható, ami a helyi parancsnok megítélésétől függ.

Az ideit nagygyakorlatokkal kapcsolatosan — amelyek, miként 3 évvel ezelőtt, éppen Ros-Hasonoh és Jom-Kipur idejére esnek — különös nehézségek merültek fel, mert egyes parancsnokságok úgy bírálták el, hogy a rendeletben kikötött szolgálati érdek nagygyakorlat idejére mindenképpen fennáll és emiatt erre az időre szolgálatmentesség egyáltalán nem adható. Központi Irodánk előterjesztésére,

latosan — amelyek, miként 3 évvel ezelőtt, éppen Ros-Hasonoh és Jom-Kipur idejére esnek — különös nehézségek merültek fel, mert egyes parancsnokságok úgy bírálták el, hogy a rendeletben kikötött szolgálati érdek nagygyakorlat idejére mindenképpen fennáll és emiatt erre az időre szolgálatmentesség egyáltalán nem adható. Központi Irodánk előterjesztésére,

a honvédelmi miniszterium e hó 1-én táviratilag közölte a parancsnokságokkal, hogy a most folyamatban levő hadgyakorlat idejére is érvényben van az említett 1933. évi 1644. eln. sz. rendelet.

Kiemeli a távirati rendelkezés, hogy Ros-Hasonokor, de különösen Jom-Kipurkor a helyi viszonyok és a lehetőség szerint még menetelés közben is biztosítandók a zsidó vallású katonák részére a rendeletben statuált kedvezmények. Ez nyilván azt a kérésünket kívánta honoálni, hogy ezeken a napokon a zsidó katonák utközben se legyenek kénytelenek tovább menetelni, hanem csak az ünnep letelte után tartozzanak jelentkezni csapataiknál.

Ennél a távirati rendelkezésnél — amely a Honvédelmi Miniszter ur különös előzékenysége és megértése folytán adatott ki, — több nem volt elérhető, de illetékes helyen az a megítélés — és ezt hisszük és reméljük magunk is — hogy ez elegendő arra, miszerint általánosságban, a hadgyakorlatok dacára is, biztosíthatók a zsidó katonák főünnepi szolgálatmentessége.

A kívánt célt szolgálja, ha — most is, máskor is — a hitközségek vezetői a helyi parancsnokságoknál személyesen is interveniálnának a megfelelő intézkedés elrendelésére.

HIRSCHFELD LEÁNYINTERNÁTUS, V Á C.

Orthodox Izraelita Leányinternátus polgári és kereskedelmi tanulók részére

Prospektus.

Pollák Sarolta
kozmetikus
Andrássy-ut 32

az ország legismertebb és legmodernebb kozmetikai intézete. Szépségápolás, villamos szőrtelenítés, szemölcsirtás, kvarc „Miracle” hajtavoltószósz. Tanítványkiképzés.

Dr. Frenkel Bernát vallástanár Zsidó nevelőintézete

XIV. Szabó József-u. 14. d. e. 9-1-ig. Telefon 165-608.

INTERNÁTUS a városligeti villanegyedben, kertés villában, minden iskolatípus közelében, fiúknak és leányoknak.
LEÁNYTÓVÁBBKÉPZŐ. 14 évesnél idősebbeknek közművelődési és gyakorlati irányú tanfolyamok.

Ramban tanítványának legendája

...A Rambanról, a zsidóság e ki-magasló alakjáról akarom a következő megrázó történetet elmondani. Volt egy tanítványa, kit nagy esze, éleselméjűsége és jámborsága miatt különösen kedvelt és kitüntetett. Egy napon ez a kedvenctanítványa búcsú nélkül elment. Hová, merre, mi lett belőle? senki sem tudta!

Pár évvel később Jajmkipür szent napján, midőn a Ramban éppen az „*ünszane tajkef*”-imát recitálta, belépett a templomba egy városi hajdu azzal az üzenettel, hogy a Ramban haladéktalanul jelenjen meg a városi helytartó színe előtt. Ez a parancs érthető konsternációt keltett az ájtatoskodó hívek között. Annál is inkább, mert élénken emlékeztek meg azokra a gyötrelmekre és szenvedésekre, melyeket az előző helytartó okozott nekik. Ez a mostani még csak tegnap jött, alig vette át a hivatalát és már is magához rendeli a Rambant! És még hozzá a legszentebb napon, éppen ima közben! vajjon mit akar?... Nem kezdődik-e új sorozata a megpróbáltatásoknak?! Dehát a parancs, parancs.

A Ramban szomorú szívvel, de nyugodt lélekkel lépett be a városi helytartó fényes lakosztályába. A következő pillanatban a Mester tágranyilt szemekkel, szinte megdermedve állt az ajtóban és rémülten kiáltott fel:

— Avné! —

Igen, a volt kedvenctanítványa állt előtte, aki éveken azelőtt búcsú nélkül eltávozott tőle! Elhagyta hitét és nagy esze révén magas pozíciót ért el. A városi helytartó barátságosan fogadta volt mesterét, helyet kínálta meg. Azután a Ramban legnagyobb meglepetésére behozatott egy nyulat, leszúrta, megsütötte a máját és megette. Most odafordult a dermedten ülő Rambanhoz és kérdezte:

— Mester, hány „kiirtással” (*kóresz*) büntetendő tilalmat szegtem meg ezen cselekedetemmel?

— Négyet, — felelte Ramban.

— Nem áll! csattant fel a volt tanítvány diadalmas hangja, mert ötöt szegtem meg!

Megindult közöttük a pilpulistikus polémia, melynek végén a Ramban beismerte, hogy csakugyan 5 tilalmat szegett meg. A Ramban ama kérdésére, hogy mi indította őt, a nagy tudóst, a jámborlelkű embert az ilyen szokatlan eltévélésre, a városi helytartó azt felelte, hogy egyszer hallotta, mikor a Ramban állította, hogy a Szentírás, „Háázinü” fejezetében bennfoglaltatnak az összes miczvók s minden ami a világteremtés óta történt s ami a jövőben történni fog. Abban a pillanatban a kétkedés és a hitelenség gyökeret vert a szívében és ez indította őt arra, hogy hátat fordított Tórának, hitnek és vallásnak, mert ezt nem hiszi, hogy így volna! A Ramban azonban fentartotta állítását és hangoztatta, hogy ez így is van, csak különös kegy kell a Mindenható részéről, hogy az ember ezeket a csodálatos titkokat felfedhesse.

— Kérdezz valamit — erősgette állítását a Ramban —, és én bebizonyítom neked állításomat!

A volt tanítvány pillanatnyi gondolkodás után gúnyosan mondta: Ha így van, mondd meg, hol van az én nevem a *Háázinü* szidrában?! Ramban felállt, oda ment a szoba egyik sarkába és szívből fakadó imában fohászzkodott a Mindenhatóhoz, hogy helyes feleletet adhasson neki... És íme a Ramban ajkain egyszerre felszendült ez a mondat:

אֲנִי רַמְבַּן מִנְיַשׁ זָכָרִים
mely mondat, mint látjuk, minden harmadik betűjét egybevetve a „R. Avné” nevet adja... A következő pillanatban a büszke nagy úr halálra vált arccal és remegő ajakkal, velőtrázó sikollyal Ramban lábai elé vetette magát és megrendülten, fuldoklóan zokogva kérdezte:

— Rebbe, nyerhetek-e bocsánatot? Megnyilna-e előttem a megtérés kapuja, ha mint bűnbánó kopogtatnék rajta?

A Ramban részvételtjes hangon csak

ennyit mondott: „Nincs semmi olyasmi amely az igazi bűnbánat előtt a megtérés utját elzárna!” Ezután engedelmet kért, hogy nyugtalanokdó hívei közé visszatérjen, hiszen ma van a nagy, a szent, a félelmetes *jajm hadin*. Végül így szólt: Holnap eljövök hozzád és megbeszéljük a teendőket.

Ávnér erre megragadta a Ramban kezét, megcsókolta és azt mondta:

— Nem, drága mester, holnap én megyek te hozzád!...

A Ramban visszatért a templomba és folytatta a félbeszakított imát. Hogy mi történt a Ramban és a városi helytartó között, senkinek sem tudta. Csak azt látták, hogy a Mester szokatlan fényben ragyogott és az imát minden eddigig felülmuló áhitattal végezte.

A nyugvóra térő nap búcsú sugarai a templom ablakain át behatolva, glóriafénnyel övezték a Ramban szomorú, bánatos arcát. A hívek szent félelemmel és megrendült lélekkel hallgatták a *neiló* előtti drótot, melyben híveit felszólította, hogy térjenek meg igaz szívvel, igaz lélekkel. Kapuzárás előtt állunk. Most még könnyen bejuthat mindenki! Szokatlan hévvel fejtegette a megtérés fontosságát. „*Ki laj echpajez b'majsz hamész n'üm Hasém*”... „*v'hosivü viehju*” — kiáltott fel a Ramban, miközben az arca fényáradatban úszott. A hívek szemeiből záporoként hullottak a könnyek, szívetéző zokogásoktól kisérvé.

Ebben az ájtatos pillanatban beosont a templomba egy magas, szikár alak és egy sarokba húzódtott. Ki volt? Honnan jött? Ki törődött vele! A Ramban lángoló szavai lekötötték a hívek figyelmét és könnyfátyolt borítottak a szemekre. A jövevény lehajtott fejjel, mozdulatlanul állt a helyén és az ima befejezése után valóságos könnytócsa maradt körülötte. Már mindenki eltávozott a templomból, csak az ismeretlen idegen maradt ott... Az idő már későre járt, midőn a Ramban halk, félénk kopogást neszelt a templomajtón, odament, kinyitotta. A templom titokzatos látogatója állt előtte. A Ramban kérdőleg függesztette rá tekintetét. A jövevény óvatosan körülnézett, nincsen-e rajtuk kívül valaki a szobában? Mikor meggyőződött, hogy egyedül vannak, odahajolt a Rambanhoz és siri hangon szólt:

— Rebbe, én ma megszegtem a szent és félelmetes napot, de I'ten látja a lelkemet, ő tudja, hogy az ő szent nevéért tettem, tehát remélem, hogy megbocsátja vétkeimet...

— Dehát, ki vagy te és mivel szegted

meg a szent innepet? — kérdezte a Ramban csodálkozó hangon.

— Azzal szegtem meg — felelte az idegen — hogy messziről jöttem öszvér hátán hogy figyelmeztesselek a nagy veszélyre, amely bennünket fenyeget. Az arabok összeesküdtek városunk zsidósága ellen és holnap este váratlanul akarnak benneteket megtámadni és $\text{מ} \text{מ}$ kirtani!

A Ramban megrendülve kérdezte: „Honnan tudod ezt?” Az idegen erre azt felelte, hogy van a falujában egy arab, kivel sok jót tett az életben, az adta tudára a titkot. A Ramban izgatottan járt fel és alá a szobában mély gondolatokba merülve. Most hirtelen megállt az idegen előtt és mondta: Köszönöm neked hittesvéreim nevében, hogy életet kockáztatásával megmentésünkre siettel. A Mindenható bizonyára velünk lesz és megment bennünket, különben nem fedette volna fel előttünk idejekorán a titkot. Menj haza, hogy az arabok gyanút ne fogjanak; hogy a tervük kitudódott. De várj csak testvér, hiszen ma bőjt volt és te még nem is ettél! Megvendégele, megáldotta és megnyugtatta, hogy nemcsak, hogy bűn nem terheli a lelkét az innep megszegéséért, hanem ellenkezőleg: nagy miczvoja van, hogy száz meg száz hittesvéreinek az életét megmentette. Ezzel útnak bocsátotta...

Félórával később már ott látjuk a Rambant a városi helytartó szobájában.

— Avné! — szólt Ramban reszkető hangon — úgy látom, hogy a megtérési szándékodat a Mindenható kegyesen fogadta, mert olyan miczvo végrehajlásával akar téged megajándékozni melnyél nagyobb el sem képzelhető.

És a Ramban elmondta neki mit közölt vele egy vidéki hitsorsos. Ávnéron meglátszott, hogy mély gondolatok foglalkoztatják az elméjét. Hirtelen megállt a Ramban előtt és elszánt hangon mondta:

— Mester, én meg fogom menteni testvéreinket, de csak egy feltétel alatt. Ha esküvel biztosítasz róla, hogy a Mindenható kegyesen fogadja megtérésemet és megbocsátja rettenetes bűneimet!

— *Esküszöm!* — szólt a Ramban határozott hangon...

Másnap csoportokban jöttek be vidékről az arabok és elhelyezkedtek a mecset udvarán. Tömeges megjelenésük nem keltett feltűnést, mert utánavaló nap nagy ünnepük volt. — Az est beálltával a zsidónegyed felé 8—10-es turnusokban haladtak bő köpenyekben burkolt emberek. A Ramban még reggel kiadta a legszigorúbb parancsot, hogy este 9 órákor mindenki zárja be a kapuját és senki ne merjen az uccán tartózkodni.

Valami titokzatos nyugtalanság vett erőt az embereken, de a Ramban parancsát mindenki híven teljesítette. Tizenegyre járt az idő. Halk vezényszavak hallatszottak, aztán síri esend borult a városra... Pont éjfélkor rettenetes láрма és szívetdermesztő ordítás verte fel az imént még csendesen szendergő várost. Az arabok vad hordája fergetegként rohant a zsidónegyed felé, halált kiáltva a zsidókra! Az álmukból felriasztott zsidók dermedten, sok helyütt hangosan jajgatva, figyelték a huligánok vérszomjas diadalordítását... És íme, e pillanatban megcsillant a hold ezüstös fényében a dárdák villogó acélja és nyilzapor zúdult az arabok vad hordájára. Pillanat alatt a diadalordítás kétségbeesett jajgatással változott. „Árulás, árulás!” — kiáltották az arabok és igyekeztek a zsidónegyedből kimenekülni. De a városi helytartó katonái elállták az útjukat és lefoglalták őket. A bujtogatókat ott nyomban kivégezték, a többieket bebörtönözték. A következő nap a halottak eltakarításával és a sebesültek elszállításával telt el. Mindenki a csodálatos megmenekülésről

beszélt, de azt, hogy a Ramban honnan tudta mi készült és mi indította a városi helytartót ilyen erélyes közbelépésre, titok volt előttük.

A késő esti órákban áluhába öltözve bekopogtatott a városi helytartó a Rambanhoz. A Ramban megölelte megcsókolta és maga mellé ültette... Éjjel már rég elmúlt, mikor onnan távozott. A következő napokban különféle rendelkezéseket adott ki, melyek a zsidók sorsát a lehetőség határain belül enyhítették. Vagyónat a Ramban rendelkezésére bocsátotta, hogy abból különféle jótékonyági intézményeket létesítsen. Azután megírta lemondó levelét, melyben bejelentette föltesse hatóságának, hogy hosszabb tengeri útra indul. Ha majd szerencsésen visszatér, készséggel ajánlja fel további szolgálatait...

Mikor a felmentvényt megkapta, vásárolt egy kis hajót. Egyedül szállt rá, semmiféle élelmiszert nem vitt magával, behuzta a vitorlákat és teljesen az időjárás szeszélyére bízta magát. Mikor már messzejárt a parttól, leült, kivett a zsebéből egy sziderlit és sírástól elcsukló hangon kezdte mondani a bűnbánó *vidüj*-imát. Szünet nélkül, éjjelnappal étlen-szomjan ismételte azt és kérte a Mindenhatót, bocsássa meg bűneit és nyissa meg előtte a megtérés kapuját!... Pár nappal később a halálszok elfogták a gazdátlan bárkát, melynek fedélzetén egy halott feküdt, mellette egy imakönyv. A zsebében egy csomó aranypénzen kívül egy levelet találtak, melynek rövid tartalma az volt, hogy a pénz azé legyen, aki őt holtan megtalálja és csak arra kéri az illetőt, jelentse be a legközelebbi zsidó hitközségnek, hogy zsidó ritus szerint eltemessék. Ne kutassák kilétét. Állítsanak neki egy egyszerű sirkövet, melynek felírása csak ennyi legyen: „*Avné!*”... Kivánsága szerint történt...

Hónapok hosszú sora telt el a leirt események után. A Ramban kétségbe volt esve, hogy semmi hírt nem hallott kedvenctanítványa felől. Sem az égből, sem a földről! Mi lesz az esküjével? Hiszen megesküdött neki, hogy a Mindenható kegyesen fogadja megtérését és megbocsátja bűneit. Minden nap külön imában és bensőséges fohással kérte a Mindenhatót, hogy fogadja be a megtérést a Sechina védőszárnyai alá!... Egy évvel később megjelent neki álmában és kifejezte köszönetét az érte mondott imáért, mert azok nagyban hozzájárultak, hogy végre — hosszú és rettenetes szenvedések után — boldogan élvezze azokat a túlvilági gyönyöröket, melyekről élő ember fogalmat sem alkothat magának!

Hoch Lajos (Eger)

Frau Dr Leo Deutschländer, Wien

staatl. geprüfte Pädagogin nimmt zum 1. Oktober 1937. junge Mädchen auf. Geboten wird in traditionell religiös geführtem, kultiviertem Heim mit grossem Garten Unterricht in Fremdsprachen (mit anschliessendem Examen an der Universität), in jüdischen Fächern, Kunstgeschichte, Weltliteratur, Gymnastik, Haushaltung und kaufmännischen Fächern mit fremdsprachiger Korrespondenz. Für an Wiener Hochschulen oder

sonstigen Bildungsanstalten studierende Mädchen und für Wiener Schulen besuchende Kinder wird ein angenehmes Heim, sowie Hilfe bei den Studien und Schulaufgaben geboten.

Referenzen: Gymnasialprofessor Direktor Dr. Aladár Fürst, Budapest, VI. Teréz körút 21. Telefon 12-85-50. Anmeldungen und nähere Auskünfte durch: Frau Dr. Leo Deutschländer, Wien, VII., Halbgasse 22.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Niczovim, Elül 28, V.-VI. Perek Gyertyagyújtás 6.05, szombat kim. 7.05. (Szombat este 4 héten át elmarad „Vihijajám” és „attó kódajsz”)

— Vasárnap: Erev Rajshasónó. —

Hétfő-kedd: ראש השנה יום טוב beköszöntése (Bpest): 6.05
„ kimenetele „ 7.—
— Szerda: Czajm Gedaljo. —

Sabosz Süvő, Vajélech, Tisri 6. Gyertyagyújtás 5.50, szombat kim. 6.50.

Kedd (szept. 14): Erev Jajm-kipur Szerda: יום הכיפורים

Gyertyagyújtás (Bpest): 5.40
„ kimenetele „ : 6.40

Sabosz Haazinü, Tisri 13. Gyertyagyújtás 5.35, szombat kim. 6.35.

A Rajshasonó és Jajmkipür alkalmából összes olvasóinknak
כתביה וחתימה טובה-t kívánunk.

Lapunk szükajsz-ünnepi száma
f. hó 17-én jelenik meg.
Lapzárta f. hó 14-én.

— Lord Rothschild halála. Hosszas betegség után elhunyt Londonban lord Lionel Walter Rothschild, a londoni Rothschild-ház feje. 69 éves volt a lord, aki nemcsak az angol főváros pénzügyi és társadalmi életében, hanem a zsidó politikában is előkelő szerepet játszott. 1917-ben hozzá intézte lord Balfour, híres levelét, amely „Balfour-deklaráció” név alatt vonult be a történelembe.

— Zsidórendelet a német fürdőhelyeken. A hivatalos német idegenforgalmi közlöny a birodalmi belügyminisztérium rendeletét közli, amely szabályozza a zsidó fürdővendégeknek a német fürdőkben való tartózkodását. Zsidó fürdővendégek csakis elkülönítve tartózkodhatnak a fürdőhelyeken és csakis zsidó hotelekben és penziókban lakhatnak. Ezek az üzemek 45 éven aluli árja alkalmazottat nem tarthatnak. A fürdőket és ivócsarnokokat a zsidó vendégeknek is rendelkezésére bocsájtják, de csakis a nap meghatározott idejében és azzal a korlátozással, hogy az árja vendégekkel együtt nem fürdőzhetnek. A sétányokról, a sporttelepekről és más szórakozási helyekről a zsidó vendégeket kirekesztik. A nem gyógyfürdőket, valamint az üdülőhelyeket teljesen elzárják a zsidók elől. Ha be is engedik ezekben a fürdőkbe a zsidókat, úgy csakis elkülönítve tartózkodhatnak ott. Belföldi és külföldi zsidók között nem tesznek különbséget.

— A nyilasok nagy veresége Keme-csén. Ebben a szabotcsmegeyi választókerületben országgyűlési képviselőválasztás volt a napokban. Ebből az alkalmából is beigazolást nyert, hogy a józan magyar nép távol áll minden izgatástól és fajteóriától. Három jelölt küzdött ugyanis a mandátumért: *Thuránszky Pál* a kormánypart jelöltje, *Lipták László* kisgazdapárti és vitéz *Csik László* fajnövélő. Utóbbi rendkívüli módon izgott és hazánkban meg nem szokott hangot ütött meg a zsidóság ellen a választókerület egyes községekben elhangzott programbeszédében. A kerület nem-zsidó lakossága, mely a legszebb egyetértésben él a zsidósággal, a legtöbb esetben megvetéssel és „le vele” kiáltásokkal utasította vissza a hitlerbirodalomból importált zsidóellenes szövegeket és hogy a konkolyhíntésnek mily csekély eredménye volt, mutatja a nyilasjelölt csúfos veresége, amennyiben a leadott 5497 érvényes szavazat közül csak 164-et (3%) kapott és a kormánypart jelöltjét választották meg 4116 szavazattal.

— Rabbiválasztás. A terebesfejérpataki (Trebushany) orth. hitkség, mint nekünk onnan jelentik a napokban tartott közgyűlésén egyhangulag rabbijává választotta a nemrég elhunyt rabbijának nagytudású fiát: *R. Nóté Weisz* rabbi-jelöltet. A fiatal ember több Tóranagyság hatorasz hajró-jával rendelkezik és kitűnő hitszónok.

— A sarkadi orth. hitkség százéves jubileuma, melyet mult számunkban jelezünk, vasárnap folyt le nagy ünnepek között. Délután díszközgyűlés volt, melyen *Grosz Manó* főrabbi hazafias hévtől izzó beszéde után *Rác Pál* plébános, vitéz *Leel-Óssy* Árpád országgyűlési képviselő és *Komlósy Gábor* községi bíró felszólalásai a jubileumot — melyen a főispánt *Hollósy István* főszolgabíró képviselte —, a felekezeti béke ünnepévé avatták. A díszközgyűlés után a főrabbi lakásán lévő jubileumi helyiségből a templomba kísérték az új Tórárt. *A menet élén a leventezenekar haladt. A Tórára a frigszekekrénybe*

ארטה נשר
Karmel Friedmann
Pensió Józsefné
Budapest, Andrassy-út 43.
Telefon: 1-239-67.
Elsőrendű villamos és autóbussz-összeköttetés a város minden irányában.
Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsőrangú — kívánatra diétás — konyha.
Referencia:
Bpesti orth. rabbiság

való helyezését a Hiszekegy eléneklése előzte meg, majd a Himmusz hangjai követték. Az ünnepek egyik kimagasló pontja az „*Ajhel Slajmaj*”-bészhamidros felavatása volt, melyet a jubileum emlékére építettek fel és a megb. Silberstein Salamon sarkadi főrabbiól neveztek el. Grosz főrabbi magaróptú beszédében nyújtotta át a hébernyelvű alapító levelet a nagyszámban képviselt Silberstein-családnak. A lélekemelő ünnepségen a környező orth. hitközségek mind képviselve voltak.

x **Hölgyeink figyelmébe!** Ami elegáns és divatos, ösi és téli selyem, szövet, bársony és egyéb divatárunkban, legolcsóbban beszerezhető: Spitz Hermann áruházában, VII., Erzsébet-körút 34.

— **Az Országos Bikur Cholim Betegeket Gyámoltó Egyesület**, mely a fővárosi közórházai, klinikái és különböző magángyógyintézeiteiben fekvő szegénysorsú betegeket bőséges rituális étellemezésben részesíti teljesen díjtalanul, a beköszöntő nagy ünnepek alkalmából ezúton fordul a zsidó társadalomhoz, hogy nagylelkű adományával a 66 év óta fennálló, a jótékony szolgálatában álló egyesületet bőségesen támogassa. (Postatakt. számla szám: 12.458.)

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!
Gyermek és diáküldülő Svábhegyen
klimatikus gyógyhatású vidéken, 1700 négyszögletes parkban: dr. Frenkel Bernát vallásnár zsidó nevelő-intézetében. Szeptemberben is.
I., Zalai-út 11.
(Telefon: 165-608)

NYILT TER*
NYILATKOZAT.
A „Zsidó Ujság” folyó évi július 30-án megjelent „Szervezzük meg az Agudát Magyarországon” című cikkben közölt hitközségi határozat nem felel meg a valóságnak. Mi alulirottak, mint a hitközség képviselőtestületének tagjai a jelzett gyűlésen jelen voltunk, s ezúton kijelentjük, hogy ezen határozatot nem hozták. Fentieket fenntartjuk s visszavonhatatlanul leszögezzük ezen kötelező nyilatkozatunkat.
Kelt, Békéscsaba, 1937. aug. 10.
Oberländer Sándor, Deutsch Izsák, Berla Zsigmond, Weisz Simon, Frisch Ábrahám.
* Az ezen rovatban közölteért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

A lubawitschi Rebbe szózata a magyar jesivanövendékekhez

Érdekes felhívást kaptunk, a felhívás szétküldője *Schmeursohn* lubavicsi rebbe (címe: *Otweek*, Prusa 6, Polen), akit tudvalevőleg kiutasított a szovjet zsarnoksága, mert a kormánytilalom ellenére jesivát tartott és Tórárt tanított. Most Lengyelországban lakik és igyekszik az ő ösének *R. Snéur Zalmen Ladier*-nek, az u. n. „*Rav*”-nak chasidikus rendszerét terjeszteni. Bécsben lévén, alkalmat látott magyarországi rendszerű jesivát járt ifjakkal összejönni, viselkedésük és gondolatviláguk annyira megtetszett neki, hogy a közelgő ünnepek alkalmára felhívást bocsájtott ki a magyar és szlovák jesivák fiataljához.

A szózat igen egyszerű, de szívreható klasszikus szavakkal beszél arról, hogy: Elül hónap az előkészítés hónapja, hogy méltóan fogadhassuk az új esztendőt, amely váljon számunkra testi és lelki szempontból áldásra. Közli családi tradícióként a *Baal Sém* egyik Tóra-igétjét, amelyet Elül ujholdjának megáldásánál mondott. „*Lülé hiszmaomónü, ki attó sav-nü zeh paamójim*”. Ezt az igét úgy magyarázta, hogy az első szót (לול), mely „*Elül*” betűit tartalmazza, célzások vettek Elül hónapjára és így fordította: „*Ha Elülben időt számunk rá, hogy megcsináljuk a lélek számvetését, akkor kétszeresen térünk meg*”. Mert a *Rajshasonó* jelenti az egyetemleges megtérést, amikor I'ten világuralmát magunkra vállaljuk, a *Jajmkipür* pedig jelenti az egyéni megtérést, s ezen kétszeres megtérés függ a lelki számvetéstől, amit az ember csinál Elül havában.

Majd azokhoz a növendékekhez fordul, akik chósizid-családból származnak, vagy akik ennek a rendszernek a tanát el akarják sajátítani. Ezeknek a következőket ajánlja.
— *Elül és Tisri hónapokban ketten-hárman összeálljanak, tanuljanak a chasidizmusra vonatkozó fejtegetést és alapítsanak meg bizonyos pontos időszakot az átismétlésre. Erev Rajshasonó michája előtti egy órával egész az ünnep kimenetelig a szabad időben állandóan mondjanak Thillimet, hogy egyáltalában ne jussanak profán beszélgetéshez. Ne dohánnyozzanak az ünnep napján. Erre a két napra szervezzék meg az állandó, éjjel-nappali Thillim-mondást, lehetőleg tíz-tíz tagból álló csoport imádkozzék két vagy három órát fölülva, úgy hogy ez a láncolat az egész ünnepen meg ne szakadjon.*
— *A jesivák növendékei, az erkölcsi világ oszlopai egyesüljenek, együttes erővel tanuljanak, és mindegyik igyekezzék a gyakorlati életben működő hozzártatózóit és ismerőseit arra indítani, hogy a mindennapi Tóratanulásra bizonyos időt állapítsanak meg.*
Ezzel fejeződik be, a buzdító irat:
— *Kivánok szeretett és drága növendékek, nektek, szüleiteknek, testvéreiteknek és családoknak jó és kellemes évet testiekben és szellemiekben. Barátotok, aki megáld benneteket, határtalan szeretettel: Jajszejf Jiczchok.*

— *A jeruzsálemi Duschinsky-jesiva javára felajánlott Lessinger Ernő (Csehimindszent) 5 P-t.*
— *Sirkőavatás. F. hó 12-én d. e. 10 órakor avatják Weisz Ármint (Budapest) szüleinek síremlékét az orth. temetőben.*

Budapesti Orthodox Izraelita Leányinternátus

Továbbképző. Kereskedelmi iskolák anyaga. Iparművészet. Általános művelődés. Felvilágosít: Stern Magda tanárnő, Kertész utca 32.

Orth. kóser sajt, vaj, idej juhturó
Özv. PAPPER DEZSŐ-né
Bpest, VII., Dob-u. 19. Tel.: 1-345-30.
Nagyban Kicsinyben

Divatos, izléses parókak hullámos hajból

PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem, IV., Váci-utca 18.
Mérsékelt árak!

Orsz. Tomché Jesivósz Egyesület, Győr

Postacekkszáma: 40.530.

Kimutatás az 5697. évi „Tomché Jesivósz Sabosz' eddig befolyt bevételeiről.

Ajak 17.50, Álmosd 6.54, Alsószolca 8.12, Anarcs 8.—

Abádszálók: Grosszmann család 4, Schwarcz Mór 3., Trencsényi (Derzs) 2., Blum Jakab, Glück (Füzesgyarmat), Grünwald S. 1-1, kisebb ad. 4. *Össz. P 16*

Ács: Fränkl J., Fischer Gyula 3-3., Kemény A., Klein A., Stern L. 2-2., Klein S. 1.50, Adler H., Fleischmann A.-L., Hajós J., Kellner F., Messinger J, Wintertnitz J. 1-1, kisebb ad. 1. *Össz. P 21.50*
Alsóvadász: Grossz Sándor, — Dávid 2—2, Deszberg Mór (Felsővadász), Glück Ábrahám, Rubin Ernő, Weisz Lajos (Homrogd), Weisz Nándor 1—1, kisebb adományok 1. *Összesen: P 10.—*

Ároktó: Friedländer J., — N. 0.50-0.50.
Ásványrőró: Grotta Andor 2.50, Berger Béla, Epstein Lázár s Marcel, Flaschner Jenő és Zoltán, Grotta Jenő 1—1, Glatler Ármin 0.50. *Összesen: P 7.—*

Aszód orth.: 45 P. Hozzájárultak: Bleier S., Bürger (Ungvár), Herskovits M., Kopfstein A., Lengyel Testv., Löwy Ede, — Jakab, — Jenő, Singer Gy.

Baja 23.— Bakta (Abauj m.) 8.50, Barabás 10.30, Békés 5.50, Békéscsaba kongr. 45.40, Belsőbócs 8, Biharkeresztes 25.—, Bodrogkeresztur 11.97, Bonyhád 80.—, Büdzentmihály 60.—

Bagamér: Grünfeld A., Marton Sándor 2—2, Fisch József 1. *Össz: P 5.—*

Balatonfüred: Goldstein Ezra főrabbi 1. Oblatt Sándor, Vezér Lajos 2.50-2.50, Singer Zsigmond 1.54, Pollák Sándor 1.50, László Mihály 1.18, Pollák Vilmos 1.16, Nagy Béla 1.10, Gróf Jenő 1.— kisebb ad. 2.58. *Összesen: P 16.06.*

Balatonszemes: 17.48, hozzájárultak: Bárány M., Berliner Salamon, — Dezső, — László, Breuer Dávid, Hoffmann L., Kohn Dávid, — Lajos, — Zélig, — Vilmos, — Zoltán, Lichtenstädter Mór, — Dávid, Sauber Ármin, Simsovits I.

Balmazújváros: Fried Menyhért főrabbi 1, Markovits József, Steinberger Emánuel 5—5, Steinberger László 3, Gréger Jenő, Grünhut Miksa, Günz Nándor, Gelbmann Endre, Klein József, Ornstein Dezső, Steinberger Endre, — Herman 2—2, Stein és Weinberger 1.50, Gelbmann, Hegedüs, Kassirer tanító, Reiner, Schwarcz A., Szigeti E., Weisz J. 1—1, kisebb ad. 2.40. *Összesen P 40.90.*

Bekecs: Altmann Manó 5, Altmann Bernát 2, Schwarcz D. 1.46, Klein M. 1.30, Klein I. 1 kisebb ad. 2.04. *Össz: P 12.80*

Beled, templom: Főrabbi 1, Reichmann Simon 13, Schwartz Ignác 6.68, Friebert

József 6.20, Wollstein Gyula 4.50 Stern Ferenc 4, Hoffmann Miksa 3.18, Weintraub Imre 3, Stern Mór 2, Hoffmann József 1.64, Heimler Márkus 1.60, Goldstein Sándor, Kohn József, Schäffer Mór, Spitzer Zsigmond 1.50-1.50, Deutsch Adolf 1.40, Baum Lipót 1.36, Krausz Gyula 1.30, Donáth Ignác 1.18, Dr. Balázs Gyula, Friebert Jenő, Geist Albert, Richter Salamon, Rosenberg Jenő, — Sándor, Singer Lázár 1—1, kisebb ad. 7.68, *össz. 72.72. Bész Hamidros:* Leibler Mór 2, Appel Izsák, Löwenstein Ernő, — Izidor, Rapaport Miksa, Reichmann Dávid, Ungar Emánuel, Weiszmann Vilmos 1—1, kisebb ad. 3.76, *össz. 12.76. Beled összesen: P 85.48.*

Boldva: Hartstein Ferenc és fiai, Krakovits Ignác és fia 2-2, Farkas S és fia, Kaendel és fiai 1.50-1.50, Weisz és fia 1.18, Droth Elemér, — Miklós, Edelstein Ernő, Knetsch és fia 1—1, kisebb ad. 2.26. *Összesen: P 14.44.*

Buj: Müller Adolf és veje 2, Spitzer Lipót és veje 1.50, Beck Lajos és Albert 1.40, Altmann Miksa, Bürger Adolf, f. Bürger Sámuel, Grosz Ignác, Kohn, Dr. László Adolf, Posner Ferenc, Römer Ármin, — Ferenc, Reich Sándor és sógora, Taub Dezső 1-1, kisebb ad. 5.40. *Össz.: P 21.30.*

Cece 5.—, Celldömölk I. részlet 80.—, Csaroda 9.—, Csókmő 9.—, Csorna 100 P *Cigánd:* Neumann D. főrabbi —.50, Friedmann Sándor 3, Müller Géza 2.50, Schreiber Ernő 2.40, Schreiber Zsigmond 2, Silberstein S. (Mándok) 1.90, Guttman J. 1.40, Schönberger S. 1.10, Dicker Samu 1, kisebb ad 1.30. *Össz: P 17.10*

Csenger: Berger Sámuel 6, Kaufmann Antal 5, Lichtmann Vilmos 3, Jungreisz Jakab 2.50, Berger Jenő, — Jónás, — Nándor, Farkas Dezső, — Herman, Fischer Mihály, Friedmann Lajos, Goldstein Manó, Grünfeld Mózes, Grünwald Herman, Guttman Gyula, Jakobovits Ignác, Kaufmann Dezső, — Vilmos, Lebi Antal, Reingewürz Ignác, — Lipót, Reinitz Herman, Sámuel Noé, Schöner Ignác 2—2, Hermann Károly 1.50, Berger Adolf, Brunn Jakab, Diener Noé, — Sámuel, Farkas Jakab, Friedmann József, Gelber Jenő, Gündör Gyula, Grossmann József, — Mór, Herskovits Mózes, Katz Károly, — Sándor, Kaszovitz Miksa, Lichtmann Nándor, — Sándor, Reingewürz Jenő, — Salamon, Rosenzweig Lajos, Schöner Adolf, — Ferenc, Schwarcz Adolf 1—1, kisebb ad. 3.— *Össz.: 83 P.*
Dámóc 5.50, Debrecen I. rész. 50.—, Demecser I. rész. 29.50, Dévaványa 16.50, Dunapataj 24.—

Diósgyőr: Stein F. főrabbi —.40, Horn József 6.40, Schwarcz Áron 6.20, Gärtner Bertalan 5, Róth Dezső 3.50, Neumann Árpád, Reichmann Izidor 3.40-3.40, Fleischer Herman 3, Cin Ignác 2.60, Pollák Ernő (Atya) 2.50, Goldstein Ma-

nó 2.40, Friedmann Bernát, Gärtner Ferenc 2—2, Gottlieb F. 1.90, Róth E. 1.70, Schwarcz H. 1.50, Hercz I., Roth J. 1.20 —1.20, Goldstein M. vendége, Heimlich I., Müller J., Schwarcz E. 1—1, kisebb ad. 5.90. *Összesen: 60.20.*

Dunaföldvár kongr.: Herzog Imre 5, Spitzer József 3, Salzman B., Traub A., Dr. Vida M. 2—2, Gottlieb Ign. Schärfer M., Spornáth M. 1—1, Klein A. —.50 *Összesen: 17.50.*

Eger orth. 53.27, Emőd 1.60, Encsencs 5.80.

Eger, statusquo hitk.: Dr. Rác Zoltán főrabbi, Dr. Roth Emil győri főrabbi 2—2, Polátsik Jenő 5, Foltényi Manó, Rosenberg Ármin 2—2, Blaszyk S., Braun D., Deutsch J., Fekete M., Fleischer D., Grossmann J., Klausz P., Pozsonyi J., Schwarcz F, Steugel A., Susitzky A., Székely A., Ungár I., Weisz I., Walder A. 1—1. *Összesen: P 28.—*

Egyek: Grünberger Endre 3.20, Kertész Ignác 2.50, Domány Arnold, — Lajos, Dr. Gál Ignátz, Guttman Henrik, Grünberger Ignátz, Horovitz Dezső 2-2, Hercz Márton 1.70, Domány Sándor 1.50, Goldstein József 1.—, Grünvald Mór, Hercz Márton, Krámer Ign., —.80 —.80, Hercz József, Klein Izidor, Schwalb Ign., Vitriol Dezső —.60 —.60, kisebb ad. 2.30. *Összesen: P. 29.*

Fábiánháza 4.20, Felsőábrány 6.30, Felsőhangony 4.—, Foktó 3.50, Fülöp-szállás 13.68, Füzesabony 31.80.

Felsőnyárád: Marmorstein Dezső 2, Marmorstein M., Szatmári Béla 1—1, *Összesen: P 4.—*

Felsőszolca: Ritter Herman 4, Lusztig Lajos 3, Haber Lajos, N. N., Schwarcz Zsigm., 2—2, Feldmann I., Grosz I., Groszberg Z., Kaufmann S., — Gyula, Landsmann O., Wellesz S., 1—1, kisebb ad. 2.50. *Összesen: 22.50.*

Fertőszentmiklós: Grüngold S., Grüngold Gy Grüngold J., Galandauer M., Schlesinger H. (Endréd) 1—1 kisebb ad. 3.20. *Összesen: 8.20.*

Fülesd: Fenyves József, Hirschfeld Jenő, Jakobovits Adolf, Majer Béla, Rosenfeld Ábrahám 1—1, kisebb ad. 3.08. *Összesen: 8.08.*

Füzesgyarmat: Kálmán László 2.—, Feig Salamon 1.68, Spitzer Éliás 1.50, ifj. Berger S., Eichler Mór, Grosz Sám., Hausmann A., Kohn Béla, Schwarcz Sám., 1—1, kisebb ad. 6.30, *Össz.: 17.48.*
Gáva 31.—, Gebe 17.—, Géberjén 11.20, Gergelyi Ugornya 13.50, Gesztely 21.24, Gönc 11.40, Gyöngy 12.90, Gyöngyös 65.—.

Gégyény: Rosinger M. 1.18, Goldstein M., Grossmann Ign., — Jenő, Spira M., Starkmann S., — Márton, Weisz I., — Mór 1—1, kisebb ad. 4.90. *Össz.: 14.08.*

Gelej: Klein L., Schwarcz E., 1—1, Lázár M., —51, Salamon N., —.50 *Összesen: P 3.51.* (Folyt. köv.)

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 31

Áron visszanyerte szabadságát, de mikor megtudta, milyen áron, tépte a haját és felkiáltott: „Bárcsak én haltam meg volna helyette.” A börtön ajtaján már várta jövendőbeli veje és azt mondta neki: „Itt hiábavaló a sírás, inkább arra kell törekedni, hogy az elraboltat visszaszerezzük.

— Hát mit tehetünk? Forduljunk talán a spanyol császárhoz, vagy az osztrák főherceghez? — kérdezte elkeseredve Áron.

— Nem, hanem el akarunk menni Hagenauba és a tartományi főnöknek könyörögni fogunk, hogy segítsen nekünk.

Sokáig tanakodtak, közben találkoztak egy környékbeli zsidóval, aki azt a tanácsot adta nekik, hogy siessenek R. Joselmannhoz, mert ő talán segíthet.

Neki indultak az útnak. Hosszú vándorlás után el is érkeztek Rossheimba. Amikor R. Joselmann megtudta, hogy miről van szó, azt mondotta: Igen nehéz dolog ez, Prechtner befolyásos ember, a tartományfőnök nem is tudna ellene semmit sem tenni. De megfogom próbálni, talán sikerül majd t' ten segítségével.

Hochfeldenben templomavatási ünnepet tartottak. A parasztság összegyűlt a nagy ünnepségre, táncoltak, ittak és el is felejtették, hogy nemrégien milyen öldökléseket vittek véghez a győzelmes urak. A táncoló, kiabáló tömeg között halavány fiatal leány vonult el, mögötte, egy cseléd.

— Menj csak, Katika, szólt az előbbi, táncolj egy kicsit, én ott a hársfa alatt várni fogok rád.

A cselédeleány visszasietett táncolni, a halavány leányka pedig leült a pázsitra és szomorúan tekintett az ég felé. Majd azután elkezdett sírni és önmagának beszélni:

— A gyalázatos, a gazember, mint egy apa közeledett hozzám, amikor apám kastélyát szétrombolták. Azt mondta, Hagenauba küld a családjához, ahelyett ide hozatott és én mint tapasztalatlan engedtem a rábeszélésnek és most megunt engem, egy szobbet szerzett magának és felhozatta a kastélyába, a várnagy meg is mondta nekem, hogy nemsokára ki fog dobni az úr és most itt állok pártfogó nélkül, szüleim meghaltak, egyetlen fivérem pedig elmene-kült Olaszországba.

Amint így sóhajtozott és sírt, elébe termett egy férfiú. Mikor a leány meglátta, megijedt és azt mondotta:

— Kegyelmed az, Heinrich? Borzasztó, milyen az arca.

— Igen — szólt a férfiú. Az én uram így „tüntetett ki” engem, amikor könyörögtem egy nemesi nemzedék utolsó sarjáért. Rámvágtott az ostorral. Bosszút esküdtem neki. *Mária kisasszony! Magával is így bánt. Tartsunok együtt.* Mit tehetünk? Legelőször meg kell hiúsítanunk a merényletet, amit el akar követni a zsidó leánnyal kapcsolatban. Érdeklődtem, igen derék, tisztességes leány és azonkívül menyasszony. Magának kötelessége visszamenni a várba és bátorítani, reményt ébreszteni benne, hogy meg fogjuk őt szabadítani. Van már erre vonatkozólag kész tervem. Pénzt fogok kapni ezért a zsidóktól. Akkor mindannyian elmenekülünk. A zsidó leány visszatér az övéhez, mi pedig elrejtőzünk az országban, addig, amíg a fivére, akit ez a gazember fel akar akasztatni, visszajön Olaszországból. Akkor kezdődik majd csak a *hadd el hadd.*

— De visszafog-e térti az én szegény fivérem? Nem esik-e el a rettenetes harcokban, amelyek most Olaszországban dülnek?

— Akkor majd más módot találok arra, hogy megboszszuljam magamat a barbáron. Kérni fogok — mondta —

száz arany forintot a zsidóktól a leány megmentéséért, ez elég arra, hogy bizonyos ideig élhessünk.

— S hogyan képzeli, hogy ezt a leány megmentésük? — Majd meg fogja látni, Kegyed is ott lesz. Most pedig menj vissza a várba, hogy megvigasztalja a kétségbeesett leányt. Kisérjem talán vissza?

— Köszönöm. Itt kell megvárnom Katót, aki táncol és nemsokára visszajön. Már nem is maradhatok itt.

— Annál jobb, nem is jó, ha együtt látnak bennünket.

— T' ten vele, kisasszony,

— Jó éjszakát! Henrik.

A beszélgetés nagyon nyugtalanította a leányt és alig várta, hogy a cseléd a táncról visszatérjen. Ez nagy örömmel elmondotta, milyen jól mulatott. Mária gondolatai máshol kalandoztak és csak gépiesen bólogatott Katónak. Mikor bementek a várba, először megmutattatta magának azt a szobát, ahol a zsidó leány tartózkodik. Belépett hozzá. Ez fejét kezére hajtva töprengett, előtte a vacsora, amelyhez nem nyult. A zsidó leány felriadt, amikor egy hang megszólalt mellette:

— Ne ijedj meg drágám, egy szerencsétlen nő áll előtted, aki téged megakar vigasztalni és megakarja akadályozni, hogy te is hozzá hasonló szerencsétlen sorsra juss.

Mennyei muzsika volt ez, a szegény füleibe. Sójajtott egyet és elkezdett zokogni. Miután kisírta magát, azt mondotta: „*Ki vagy te, angyal, akit t' ten küldött hozzám?*”

Mária szomorúan nevetett: Megmondtam neked, én is áldozat vagyok. De most meg akarlak téked menteni egy barátom segítségével, akit nem akarok említeni és aki most felkeresi a te rokonaidat, a te szabadságod érdekében. Ha közbe hazajön a várur, állj neki ellent.

— Igen, inkább meghalok.

— Bárcsak én gondolkodtam volna így.

Mária elkezdett könnyezni, most meg azután *Bróche* vigasztalta:

— Ne sírj, az élet még sok örömet hozhat.

— Számomra minden elveszett. De téged vissza akarlak vezetni apádhoz és vőlegényedhez.

Erre *Bróche* megölelte a zokogót és mondta neki: Mondd meg, hogy ki vagy?

— Az én nevem *Mária von Rottbach*, ősrégi nemes családból származom. Korán elárvultam, mert apám politikai okokból öngyilkos lett. E várnak az ura azt mondotta, hogy magához vesz és lányának fog tekinteni. De hogy mi történt, azt sejtethed. (Folyt. köv.)

Könnytenger...

... És éltünk hajója nyíltengerre kifut,
Halotti gyolcsrongyból duzzadt vitorlája ...
Erős a vihar és — rémes — nincs más kiút ...
S amott a Borzalom szörnyű, nyitott szája!

Nehéz elmerülni könnyek tengerében,
Hol zokogva visz az élet árja végig.
Mert holt ez a tenger — halál fenekében —
S vész morajlása nem zug fel az égig ...

Nem merülhetünk el benne soha, soha ...!
Mert sóval van teli, amely benne ázik ...
És mégis elveszejt, mint sziklát a moha,
Mely a szikla falán békésen tanyázik ...

Nem merülhetünk el s mégis; nincs menekvés ...
Mert nem vagyunk más, mint a szélben porszemek ...
Hiu minden ábránd, dőre a törekvés ...
Mely bambán bámul, mint a nyitott holtzemek ...

Baumann Hermann

Pályázatok

A nyiregyházi aut. orth. izr. hitközség tulajdonát képező *rituális fürdő* 1938. év január hó 1-től kezdődőleg három évi időtartamra bérbe fog adni, amelynek árlejtésére ezennel pályázatot hirdetünk. A feltételek a hitközség irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Az árlejtés komolyságának biztosítására, az ajánlatban foglalt egy évi bérösszegnek megfelelő egynegyed évi bérleti összege készpénzben, vagy fentartás nélküli betétkönyvben az ajánlat benyújtásával egyidejűleg hitközségünk irodájában elismervény ellenében letétbe helyezendő. Ajánlatok zárt borítékban legkésőbb szeptember 30-ig bezárólag hitközségünk irodájába nyújtandók be. *Előljáróság.*

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Altman Etelka Bekecs, *Weiszberg Jenő* Szerencs jegyesek.

Sauer Juliska Tét, *Ragendorfer Samu* Szombathely jegyesek. (M. k. é. h.)
Stern Lea Ilok, *Fränkel Árpád* Tokaj, jegyesek.

Klein Szerénkét Sátorlajauhely, eljegyzte *Fränkel Jenő* Hajduböszörmény.
Ceisler Margitkát Felsőábrány, eljegyzte *Weiman Bertalan* Bodrogkeresztúr.

Landau Hanit az edelényi főrabbi leányát eljegyezte *Krausz Salamon* sárretudvari főrabbi.

*Kohn Eszti*ke, *Kohn Vilmos* leánya *Guta*, *Szofer Zsigmond* a volt derecskei főrabbi fia Paks—Vác jegyesek.

Fuchs Jolánkát Senec (Szenc) eljegyezte *Singer Emil* Jánosháza. (A jános-házi T. B. sziv. gratulál.)

Klein Joób tiboldardóci kántor szombaton ünnepelte fia *Alter Majse Chájim* barmiczóvját. Az ifjú gyönyörű charifüst és magidüsztt mondott.

Streng orthodoxes Wiener Fortbildungsheim für Mädchen

unter Leitung erstrangiger Lehrkräfte. Eröffnung 3. Oktober 1937. Vervollkommnung in deutscher Sprache, fremde Sprachen, Haushalt, Gewerbe, Kunst etc. Erstklassige Verpflegung u. Wohnung. Mässige Preise. Auf Wunsch Prospekt. Auskunft u. Anmeldung:

Mimi Schiff, Wien, II. Schiffamts-gasse 17.

Nyilvános jogu izr. polgári iskolával és talmudtórával
kapcsolatos orthodox internátusba Vácon

megkezdődtek az előjegyzések a köv.tanévre. Internátusi díj évi 700 pengő.
Prospektust küld: **HERSCH ALAPITVÁNYI INTERNÁTUS, VÁC**

SIRKÖVEK ADLER I.
SIRKÓRAKTÁRÁBAN
Bpest, Károly-körut 7. (Rombach-utca4.) Tel.-hívó: 141-537

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbelyegeken is.

31 ÉVES, intelligens szombattartó órási, megnősülne vagy benősülne „Szolid” jellegre a kiadóba.

BIZOMÁNYBA adok osztálysorsjegyet. Utazási és helyi árusításra nagy kereseti lehetőség. *Elbogen Arnold* m. kir. osztálysorsjegyelárusító, *Hajdunánás.*

ÜGYES fiúk tanulónak felvételnek *Domány Arnold* rőfös-divatáruházában, *Egyek.* (Hajdu-m.)

TEMPLOMÜLÉSEK kiadók az Erzsébet-körut 34. alatt ujonnan alakított orth. templomban.

4000 pengős ingatlanl bíró 28 éves városi kereskedő nősülne szigoruan orth. családból, megfelelő hozomány-nyal. „Fiatal, szép” jellege.

JÓMEGJELENÉSÜ, disztíngvált, rőfös-, divatúru üzletvezető benősülne rokon-szakmába. Esetleg megnősülne. „Vidéki 29” jellege.

FRIEDLÄNDER József képesített kőfaragó **SIRKÓRAKTÁRA:** *Debrecen,* Piac-utca 60. és *Kassai-út 37. (Mátészalkán,* Gróf *Tisza István-utca 6.)*

EGY-KÉT gyermeket orth. család lakásra vagy teljes ellátásra elvállal. *Brand,* *Kazinczy-u. 27. II. 22.* (Orth. iskolaudvar)

KERESEK fűszer-gyarmatáru engros-detaillista, jó eladó, gyors kiszolgáló, lehetőleg hosszabb vidéki gyakorlattal rendelkező szombattartó segédet. *Mandel Mór,* *Vásárosnamény.*

ÁLLÁST keres, pozsonyi jesivát végzett fiatalember. Előkészít polgárra, gimnáziumra és alaposan tanít gemőre-tajszefeszt. „Perfekt német” jellege.

RAJSHASONÓ MÁTRAFÜREDEN! Péntek déltől szerda estig, öt és fél nap, teljes penzió személyenként imaszékkel 30 pengő. *Mandl Erzsébet.*

ZUGLIGETBEN villamos és autóbusszonal mentén, modern villában, gyerekeknek, felnőtteknek, családnál penziószertő orth. ellátás egész éven át. Templom a közelben. Ünnepekre előjegyzés: *Schifferrél, I., Arnyas-út 10.* Telefon: 164-838.

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

MAGYAR fordításban megjelent *Kiczür Sülchon Örűch* 3 P-ért megrendelhető: *Baum Tibor* könyvkereskedőnél, *Miskolc,* *Kazinczy-utca.*

AZONNALI belépésre keresek, hosszabb gyakorlattal bíró textil- és rövidáru segédet. *Hoffmann Kálmán,* *Csorna.*

SZORGALMAS becsületes, 15 éves fiamat tanoncnak adnám óráshoz teljes ellátással. „Vallásos” jellege.

TANITÓNÓ ki németben perfekt és hitant is tanít, délutáni foglalkoztatásra azonnal felvétetik két gyermek (III. elemista és I. gimnazista) mellé. *Bohrer,* *Wesselényi-u. 6. II. 2.*

ORTH. KÖSER ebédkosztot keresek 4 személy részére. „*Izabella-utca*” jellege.

MEGBIZHATÓ, ügyes eladó ki teherautóval jár ki, kerestetik *Kaufmann Aladár* rum- és likörgyárába, *Püspök-ladány.*

SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT
STERN
ZÜCS
SZALONJÁBAN
SZEREZZE BE

Szombaton zárva.

BUDAPEST
DOROTTYA UTCA 9.
TELEFON: 182-351.

Rendelések, átalakítások, prémezések, legfinomabb minőség és kivitelben.

Az ünnepek miatt már most szerezz be gyerekének tankönyveit és iskolaszereit GONDOS SÁNDOR könyv és papírüzletében VI., Andrassy-ut 53.

(Telefon: 117-122)

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, *Bpest, VI. Lovag-u. 14*
Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

R. Chájim Elózor Hartstein ז"ל (Tudósítás)
(a 3. old.)

Örömünk ünnepére

Irtá: Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. izraelita hitközség elnöke

A mai időben gyakran hivatkoznak annak a XVI. századbeli holland festőnek a festményére, aki egy holtrészeg szörnyeteget ábrázolt, amikor őt egymásba fogódzott vakot vezet a szakadék felé; a vakok nem látják hová vezet az út de ösztönszerűleg érzik a bajt. Félelem tükröződik vissza minden mozdulatukon, a bizonytalanság remegése kiül rezgő szempillájukon. A mai helyzetet nem lehetne alkalmasabban ábrázolni. A társadalomrombolás, a fajgyűlölet, a jogfosztás, az erkölcstelenség szörnyetege fogta meg az emberiséget, az öt földrész lakosságát, amely elvakultságában a szörnyetegetől vezérelve megy a szakadék felé, ösztönszerűleg fél és mégis indul a romlás felé, amint a bölcs Király mondja: „A halál felé hajlik háza és az enyészet felé ösvényei”. (Mislé 2, 18.) Nem akarja tudomásul venni, hogy lelkeről, értékeiről, létéről van szó. Bánatosan kérdezzük a zsolttáros (11. fej.) szavaival: „*Ki hasósaizs jéhorészün, cad-dik má póol* — ha a pillérek összeomlanak, mit tehet az igazságos?”

Ebbe a borús hangulatba belevilágt nekünk a Tóra előírása, amely azt hangoztatja felénk: *ושמחה בחנך אהו ובנך ובחך* „Örülj ünnepeden, te, fiad, leányod...” I'teni parancsnak teszünk eleget, amikor *Szukkajsz* ünnepén nem gondolunk a bajokra, a szenvedésekre, a visszásságokra, egyenetlenségekre, láthatárunk sötétlő voltára, a fergeteget jelző villám-cikkázásra, hanem az életnek napsugarasabb oldalai felé irányítjuk figyelmünket. Nem tagadjuk le a bajokat, de legyűrjük magunkban. Éppen ezért, az öröm ezen ünnepén olvassuk a borús hangulatu *Kajhelesz* könyvét, amely tépelődéseken, töprengéseken keresztül

abban csendül ki: „*Minden dolognak a vége, amelyben minden bennefoglaltatik, hogy féljed az I'tent, őrizd meg parancsolatait, mert ez az egész ember.*”

Kajhelesz is látja a szomorúságokat, az élet szenvedéseit, az elnyomottaknak a könnyeit, akiknek nincsen vigasztalójuk, tudja, hogy bizonytalanságban élünk, de azért azt hangoztatja:

חן חלק לשבעה ונה לשמונה
כי לא חרע מה יהי רעה על הארץ

„*Adj részt a hétnak és a nyolcnak, mert nem tudod, mi baj lesz a földön.*” A *Midras Rabbo*-ban *R. Lévy* úgy magyarázta ezt az igét: „Tégy eleget a Szukkajsz hét napjának és a *Smini Aczeresz* ünnepének, akkor legjobban vagy biztosítva a jövő bizonytalanságai által ébresztett szomorúságok ellen”. A Szukkajsz hét napja az örömnak az ünnepe. Ez az öröm abból fakad, hogy a Teremtő megáldotta a munkáját az embernek, aki megöntözte verejtékével a talajt és betakaríthatja a termést. Ez az öröm az egész emberiségé, mert mindenkire vonatkozik. Azt hangoztatja, aki dolgozik, annak jusson áldás. Ha van munka, megélhetés, akkor nincs fájdalomt ébresztő zsidógyűlölet. Ezért a Szukkajsz hét napján a Szentélyben bemutatott 70 tulokáldozatban bölcsünk azt a gondolatot látják kifejezve, hogy Izrael a munkaév befejezése után az egész emberiségért, a világ 70 népéért áldozatot mutat be. Mert mindig úgy érezték, hogy a Teremtő előtt mindannyian testvérek vagyunk. Ilyen értelemben hangoztatja *Rabbi Jajchón* a *Talmudban* (Szükko 55): „*A pogányok, akik elpusztították a Szentélyt, nem tudják, mit veszítettek, nem tudják, hogy amíg a Szentély fennállott, az oltá-*

ron az ő bűneik kiengeszteléséért is volt áldozat.”

Az emberiség szeretetének eme fennkölt eszméje azonban nem hatotta át az emberiséget. Izrael úgy járt, mint ahogy a zsolttáros mondja a 109. fejezetben: *חנה אהבה ישמוני ואני חלה* „*Az én szeretetem helyett gyűlölnek engem, pedig én imádkozom értük.*” Ezzel az igével kapcsolatban a *Midras Rabbo*-ban (*Pinchosz*) a következő fejtegetést találjuk:

— *Izrael panaszodik: Világ Ura, mi öértük áldozunk hetven tulkot, kellene tehát, hogy szeressenek bennünket, de ők gyűlölnek bennünket. Szeretetem helyett gyűlölnek és én imádkozom értük.* Ezért mondja az Örökkévaló: „*A nyolcadik napon záróünnep legyen nektek, áldozatok önmagatokért.*”

Igy fonódik egybe Szukkajsz 7 napja, az egész emberiségre irányított szempontból folyó öröm, *Smini Aczeresz*-szel, amely a zsidóságot sajátosságaira, sajátos kötelességeire emlékezteti. Vallási felfogásunk szerint az öröm a miczvók gyakorlása fölötti megelégedésben (*szimcho sel miczvó*) mutatkozzék. (Lásd *Sábosz* 30.) A miczvók gyakorlása pedig magában foglalja úgy emberi kötelességeinket, mint kimondott zsidó vallási törvényeinket. E két kötelesség egybefonódottságát kidomborítja egy másik *midras*, amikor az idézett *Kajhelesz* igéjében említett *hetet* a saboszra és *nyolcat* az ősi frigyre (amelybe az ujszüött fiút felavassuk) vonatkoztatja. Ez azt jelenti, hogy mind külső, mind belső életünkben igyekezzünk az általános emberit a zsidó jelleggel harmóniába hozni. De ezt nem fogjuk megtehetni, ha egy összefüggésről elfelejtkezünk. Szukkajsz